

de stenenbank

IN DIT NUMMER

Deze tijd van het jaar is vooral gevuld met afronden en verwachtingen. Voor Hees zijn we vooral benieuwd naar de slagzin waarmee de organisatie van de Kribjesroute dit jaar op de proppen komt. Verder zit er al een voorjaarstintje aan het geruststellende artikel over de hoornaar. Kortom, een gevarieerd nummer vol geschiedenis, bijzondere beestjes, terugblikken en toekomstplannen. Wij wensen onze lezers een rustig en vredig uiteinde. Tot ziens op de nieuwjaarsreceptie in januari 2026.

tekst & fotografie | René van der Heijden

Over de Mammoetboom

De mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*) van Hees, die naast het klooster in de Kerkstraat, is niet meer. Zaterdag 11 oktober is hij vakkundig geveld door drie gecertificeerde *Tree Workers* uit Boskoop. Ze gingen met gepast materieel aan de gang. De takken werden verwijderd vanaf een hoogwerker en afgevoerd door een vierde medewerker in zijn vrachtauto. De stam werd vervolgens in moten gezaagd, die met een speciale kraan naar beneden werden gelaten. Op enig moment zakte een van de uitgezette poten de grond in, waardoor hij gevaarlijk scheef kwam te staan en eerst weer min of meer waterpas moest worden gezet, omdat een scheefstaande kraan dienst weigert. Het laatste stuk van ongeveer

15 meter werd aan de voet doorgezaagd terwijl de stevig geplaatste kraan de stam overeind hield. De grootste kettingzaag was nauwelijks voldoende om de stam op een hoogte van 15 meter door te zagen, maar onderaan was dat volstrekt onmogelijk. Eerst werden daarom de soms erg brede uitstulpingen onderaan de stam vakkundig weggezaagd. Daarna werd de stam van alle kanten ingezaagd waarbij, om zo diep mogelijk te komen, het zaagblad recht de stam in ging. Ook dat bleek onvoldoende zodat er nog een aantal stukken werden verwijderd alvorens het midden te bereiken. Daarna werd de stam neergelaten. De machines werden ingeladen, terwijl een van de medewerkers het werkterrein nog wat schoonblies met een bladblazer. Daarna zat het werk erop en

WINTERAGENDA

Bachcantates > zondag 8 februari en 8 maart 2026, om 19.30 uur in de Petruskerk, zie bach-cantates-nijmegen.nl |

Kribjesroute > 19 december 2025 t/m 6 januari 2026 (zie: kribjesroute.nl), opening Kribjesroute 19 december 19.00 uur

Sancta Maria | Nieuwjaarsreceptie > vrijdag 9 januari, vanaf 19.00 uur in de Mariakapel van Sancta Maria

vertrokken de boomverzorgers met hun hoogwerker en kraan weer naar Boskoop, grote stukken redwood achterlatend. Het grootste stuk, het onderstuk van de stam, is zo groot dat het niet zomaar zal kunnen worden afgevoerd.

Op de website www.monumentaltrees.com valt te lezen dat de boom in 2010 een hoogte had van 28,3 meter en een stamomtrek van 6,8 meter. De ringen in de boom wijzen op een leeftijd van ongeveer 130 jaar. Verschillende boomsoorten hebben verschillende levensverwachtingen. Berken en populieren worden vaak niet ouder dan 50 jaar. Beuken houden het voor gezien na maximaal 300 jaar, maar meer dan 150 jaar oud wordt al zeldzaam. Een tamme kastanje kan wel 600 jaar worden en bij ons in de buurt, in Beek Ubbergen, staat er een met een stamomtrek van 9 meter en een leeftijd van zo'n 450 jaar. Deze is ook wel bekend als de Kabouterboom. Eiken, taxussen en linden (zomerlinde) kunnen meer dan duizend jaar oud worden. De oudste zomerlinde in Nederland wordt geschat op 630 jaar. De 'Heilige Eik' in Den Hout is waarschijnlijk zo'n 800 jaar. Dat is voor zover bekend de oudste boom van Nederland (mezelf beperkend tot het Europese deel). Terug naar de mammoetboom. Die

kan best tweeduizend jaar worden, maar 'onze' mammoetboom heeft dat dus niet gehaald. Hoewel gezien vanuit het leeftijdspotentieel niet meer dan een kind, was het een enorme boom aan wiens voet je meer dan vier man nodig had om er een ring omheen te maken. Dit voorjaar viel me op dat hij bruine plekken begon te krijgen. Ik heb rondgevraagd, geappt, gemaïld en gebeld en zo hoorde ik uiteindelijk van een ecooloog van de gemeente dat er al een rapport lag van een deskundige die aangaf dat de sapstroom tot stilstand was gekomen. De boom was eigenlijk al dood. De vraag blijft waarom? Was het de droogte die we met de klimaatverandering periodiek meemaken of juist langdurige natte voeten? Het deskundigenrapport zegt hier niets over, maar op basis daarvan was wel al een kapvergunning afgegeven. Onverwacht voortvarend vond ik, vooral van de eigenaren van het Sint Jozefklooster, die toch al weinig lijken te geven om hun tuin! De kapvergunning omvat overigens ook een herplantingsplicht: een boom met een stam van minimaal 20-25 cm en bij voorkeur weer een sequoia. Maar ja, in de voortuin van het klooster is de herplante beuk inmiddels overleden.

A – Europese hoornaar

B – Aziatische hoornaar

Hoornaars in Hees

tekst | Ria Vogels fotografie | Ria Vogels en Judith Smeets

Het zal weinigen zijn ontgaan. Deze zomer trok de explosieve toename van de Aziatische hoornaar in Nederland veel aandacht. Zo ook in Hees en omringende wijken. De klamboenetten rond het terras van een bewoonster van Heseveld haalden zelfs *de Gelderlander* (28 juli). Katinka Thomasse had ze opgehangen, opdat haar gasten ongestoord haar verjaardag konden komen vieren. De wilgenboom bij haar terras trok namelijk horden hoornaars. Die hoornaars waren geïnteresseerd in de vele luizen en andere insecten in de boom, niet in de aanwezige gasten, maar echt ontspannen zitten zou er dan toch niet bij zijn. Net als bij limonadewespen die wel op onze drankjes afkomen, reageren veel mensen namelijk 'als door een wesp gestoken' als er eentje in hun buurt komt, laat staan een zwerm van die 'horrorwespen'. Wat zijn hoornaars voor insecten, waarom de naam 'horrorwesp', en is die naam wel terecht?

Twee soorten hoornaars

In Nederland komen twee soorten hoornaars voor: de Europese en de Aziatische hoornaar. De Europese hoornaar hoort – de naam zegt het al – van nature hier thuis, het is een vrij algemene inheemse soort. De Aziatische hoornaar is vrij recent in Europa terechtgekomen – een exoot dus – en in korte tijd uitgegroeid tot een massaal aanwezig insect. Hij gedijt hier zo goed dat de pogingen om de verspreiding over Nederland tegen te gaan als mislukt worden beschouwd. Het weghalen van nesten is een taak van de provincies, maar meerdere provincies hebben dit jaar de handdoek in de ring gegooid. Het lukt niet om alle nesten te verwijderen en het is een dure operatie. Wij, private burgers, zullen voortaan zelf moeten betalen

voor het verwijderen van een nest, behalve voor nesten die hangen op openbare risicovolle plekken.

Aziatische hoornaar gevaarlijk?

Aziatische en Europese hoornaars zijn, anders dan veel mensen denken, niet agressief, en je kunt ze rustig benaderen als ze in de tuin op zoek zijn naar voedsel of bouw materiaal. Beide soorten kunnen wel agressief worden als hun nest bedreigd wordt, maar omdat het zomernest van een Aziatische hoornaar heel hoog in een boom hangt, is de kans daarop klein. Hun steek is weliswaar pijnlijk maar niet gevaarlijk, behalve als je er allergisch voor bent of bij een massale aanval vaak gestoken wordt. Gewone limonadewespen zijn agressiever en omdat die op ons eten en drinken afkomen, is de kans dat die als gevolg van ons gedrag (om ons heen slaan) gaan steken groter dan bij hoornaars.

Zijn de verhalen over de Aziatische hoornaar als horrorwesp dan overdreven? Nou, niet helemaal. De soort vormt namelijk wel een bedreiging voor de insectenpopulaties in onze leefomgeving. Hij jaagt namelijk op insecten om de larven mee te voeden, insecten die we hard nodig hebben voor de bestuiving van bloemen, planten en bomen. Ik zag bijvoorbeeld deze zomer hoornaars regelmatig patrouilleren bij de bloemen in mijn tuin. Ze kwamen duidelijk niet voor stuifmeel, maar voor de insecten die wel stuifmeel zoeken. Zo miste ik op een gegeven moment de normaal volop op de ossentong en lavendel foeragerende zweefvliegen, hommels en honingbijen. Ik zag ze nog maar sporadisch. Die terugval in insectenleven is waarschijnlijk niet alleen te

wijten aan de Aziatische hoornaar (denk aan de droogte in het voorjaar), maar voor honingbijen zijn de wespen wel degelijk een plaag. Heese imker Frank Nass ziet het met lede ogen aan: 'De bijenkast is gewoon een snackbar voor de hoornaars'. Ze hoeven alleen maar voor de kast te gaan hangen; de bijen vliegen hen bijna recht in de bek. Anders dan in Azië hebben de Europese honingbijen geen verweer tegen dit voor hen onbekende roofdier en vormen ze een makkelijke prooi. Dat kan nog veranderen, maar dat zal ettelijke generaties vergen. Voor imkers is bestrijding daarom van direct belang.

Nesten zoeken

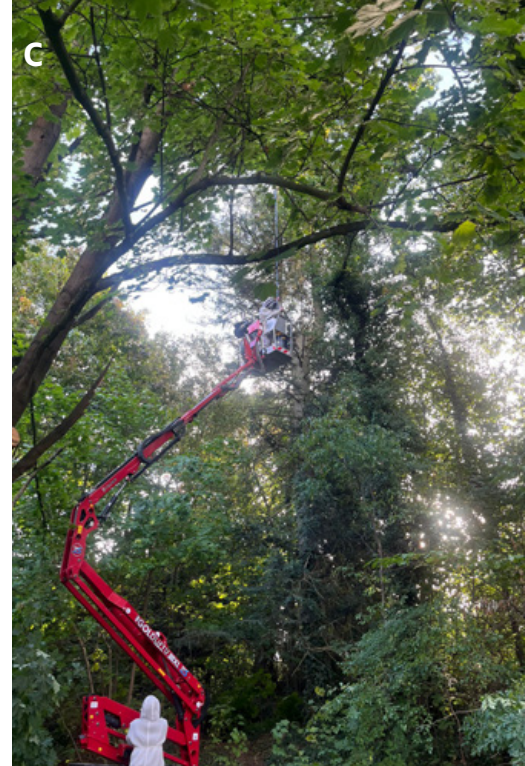
Judith Smeets is lid van een zoekgroep die is gaan speuren naar mogelijke nesten in Hees, Heseveld en omgeving. Startpunt waren de hoornaars in Katinka's tuin. Judith vertelt dat ze er lokpotten hebben geplaatst om de wespen te vangen. Deze hebben ze vervolgens met kleurtjes op hun rug gemarkeerd, losgelaten en getimed hoelang ze erover deden om terug te keren naar de tuin (circa 2 minuten). Op deze manier wisten ze ongeveer de straal te achterhalen waarin ze moesten gaan zoeken, maar vinden bleek nog niet zo makkelijk. Uiteindelijk vond een bewoner van de Dennenstraat het nest op zo'n 20 meter hoogte in een dennenboom.

De verwijdering ervan had veel voeten in de aarde en heeft veel tijd gekost. Het stond op een bedrijventerrein

(toegang en toestemming nodig, wie moet dit betalen?), het was lastig te bereiken (hoog en achter andere bomen) en de verdelger had het druk. De eerste poging mislukte, omdat de aangerukte hoogwerker niet onder de poort door kon. Bij de tweede, succesvolle, poging gebruikten een hoogwerker geschikt om mee in een bos te werken.

De verdelgers waren goed beschermd ingepakt in een 8 mm dikke overall om eventuele aanvallen van de hoornaars te pareren (foto C).

Katinka's verjaardag was in juli, het nest is uiteindelijk op 2 oktober verwijderd. In Katinka's tuin is het sindsdien een stuk rustiger, maar, zegt ze, ze komen er nog steeds. De zoekgroep vermoedt dat er nog meer nesten in Nijmegen zitten. Een hobbyimker uit Hatert vertelde me half oktober nog dat hij in een paar dagen tijd ongeveer 70 Aziatische hoornaars in zijn lokpotten had gevangen.

EUROPESE HOORNAAR (FOTO A)

De Europese hoornaar (*Vespa crabro*) behoort tot de echte wespen (*Vespinae*). De soort kan tot 35 millimeter lang worden en is de grootste wespachtige van Nederland. Hij is ongeveer twee keer zo groot als een limonadewesp. Deze hoornaar is niet zeldzaam, maar toch ook niet massaal aanwezig.

De steek van de Europese hoornaar is pijnlijker dan de steek van een honingbij, maar het gif is minder krachtig. Hoornaars gebruiken het gif om insecten te doden, die zij vervolgens met de kaken vermalen tot een papje en aan de larven voeren. De larven geven op hun beurt een zoete vloeistof af aan de werksters, die de suikers gebruiken als brandstof om te kunnen vliegen en zo nog meer insecten te vangen.

Het nest wordt gemaakt van cellulosevezels die van bomen worden geknaagd. Het nest is bolvormig en bestaat uit meerdere raten. Anders dan bij de ver verwante honingbij is in het nest van de hoornaar geen honing aanwezig.

AZIATISCHE HOORNAAR (FOTO B)

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is net als de Europese hoornaar een wesp en leeft van nature in Zuidoost-Azië. Sinds 2017 komt de soort als invasieve exoot voor in Nederland.

De koninginnen kunnen tot 30 millimeter lang worden, de werksters tot 20 mm en de mannetjes tot 25 mm. De Aziatische hoornaar is dus iets kleiner dan de Europese. De Aziatische hoornaar is daarnaast te onderscheiden van de Europese doordat hij gele uiteinden van de poten heeft, het borststuk niet bruin is maar zwart, en het achterlijf minder helder geel heeft. De steek is pijnlijker dan van een honingbij. Een bevruchte koningin die de winter heeft overleefd, maakt in het voorjaar een klein nest, vaak in een holle boom, onder een dakrand of in een vogelnestkast. Hier komen de eerste werksters uit en wordt het nest groter gemaakt (maar kleiner dan een tennisbal) met circa twintig hoornaars. Begin juli wordt er een nieuw nest gemaakt in de top van een nabijgelegen boom waar ook de nieuwe koninginnen uitgebroed worden. Dit secundaire nest (zomernest) wordt veel groter (afmeting basketbal en zelfs skippybal) en kan duizend of meer hoornaars bevatten.

De media-aandacht voor de hoornaars maakte bewoners van de Tweede Oude Heselaan erop attent dat zij mogelijk ook een hoornaarnest in de tuin hadden. In hun jasmijnstruik zat op drie meter hoogte een handbalgroot nest (foto D). Het bleek inderdaad om een nest van de Aziatische hoornaar te gaan, maar het was oud en verlaten. De verdelger van de DAR zag tot zijn grote verrassing ('dit heb ik nog nooit meegemaakt') dat een paar limonadewespen het nest in gebruik hadden genomen. Niet alleen zaten die er nog in, maar ze hadden duidelijk kleinere raten naast de grotere van de vorige bewoners gebouwd. Het nest is geruimd, maar dat was niet per se nodig.

Als het om limonadewespen zou zijn gegaan, zou dat ook gelden voor het nest op de Dennenstraat. Limonadewespen gaan aan het einde van de zomer toch allemaal dood, is het idee en de eventuele overlast verdwijnt dan ook. Bij de Aziatische hoornaar is het verwijderen van een zomernest tot laat in het seizoen echter wel heel nuttig. Er worden dan geen werksters meer gemaakt, maar voornamelijk koninginnen en darren die de koninginnen moeten bevruchten. Juist in die periode vliegen bij elk nest elke dag tien tot vijftien bevruchte koninginnen uit. Een deel daarvan overleeft de winter niet, maar het aantal nesten neemt elk jaar met een factor zeven toe. Zitten er dit jaar 500 nesten in een gebied, volgend jaar kunnen dat er dan 3.500 zijn. Hoe die invasie tegen te gaan of te beheersen als nestverdelging nog lastiger wordt nu de overheid de bestrijding staakt?

Lokpotten, nuttig in voor- en najaar

Zoals gezegd heeft de zoekgroep met lokpotten wespen gevangen en die gebruikt om het zomernest op te sporen. Dat bleek een proces van lange adem. Als ze de wespen

konden uitrusten met een zendertje en laten volgen door een drone zou het wellicht sneller zijn gegaan. Maar die methode is erg kostbaar en succes is niet verzekerd. De inzet van lokpotten is een aardig alternatief waarbij iedereen kan helpen. Ze zijn goedkoop en gemakkelijk zelf te maken (zie kader).

De imker gebruikt lokpotten bij de kasten om de wespen af te leiden van de honingbijen, en dat werkt. Zeker in het najaar prefereren de hoornaars suikers boven eiwitten (insecten) en de nieuwe koninginnen al helemaal. Die hebben energie nodig om goed de winter door te komen. Elke in het najaar gevangen koningin, verkleint de kans op een nest het jaar daarop. En in maart, april zijn de lokpotten ook heel nuttig omdat dan alleen koninginnen actief zijn. Door die weg te vangen, worden er minder nesten gestart. De inzet van lokpotten zal de Aziatische hoornaar niet kunnen uitroeien, maar elke gevangen koningin kan de toename een beetje terugdringen en de biodiversiteit in onze wijk helpen. Doet u ook mee?

ZELF EEN LOKPOT MAKEN

Imker Frank Nass laat zien hoe het kan. Hij gebruikt glazen jampotten en heeft met behulp van een 3D-printer speciale deksels laten maken, zodat de wespen erin kunnen, maar niet eruit.

Zijn tips: Bedek de bodem van de pot met hydrokorrels en voeg een beetje suikerwater en alcohol toe. De hydrokorrels zijn om te voorkomen dat andere insecten, die er soms ook op afkomen, verdrinken. Als die er toch in komen, maak dan de aanwezige hoornaars eerst dood met een satéprikker of ijzerdraadje en laat dan de andere insecten weer vrij. Alcohol helpt ter voorkoming van bijvangst (honingbijen bijvoorbeeld blijven weg), maar de verhouding met suikerwater vraagt wat geëxperimenteer. Zet de pot met gevangen hoornaars een dag in de vriezer om de wespen (humaan) dood te maken.

De pen op de tong

Gedichten door Zonnewende-leerlingen
bij de herdenking van 25 september 2025

Gedicht door Emily

In 1944 was er een bombardement in Nijmegen
De Amerikanen waren verdwaald
Ze moesten naar Duitsland
Maar de lucht was grijs

Ze dachten er te zijn
dus lieten de bommen vallen
Helaas was het niet Duitsland
Maar het land wat ze wilden helpen
Het was Nederland, het was Nijmegen

Ik voel me er verdrietig door
Voor de mensen die overleden zijn
Maar ze deden het niet expres.

Gedicht door Kenza

De oorlog maakte veel slachtoffers
De mensen waren bang
dus ze pakten hun koffers.

Sommige mensen waren soldaten
en hebben hun families verlaten
om te strijden voor de vrijheid,
maar verloren hun familie.

Er is vuur, rook en grijze lucht
door de bommen die ontploffen.
De vader van Koosje was verdrietig
omdat zijn familie dood is.

Gedicht door Mark

Verdriet
Jullie verdienen het niet
Jullie waren sterk en dapper
Veel mensen hadden bloed
Zelfs de bloemen groeiden niet
De lucht was grijs en de grond was rood

Het vechten duurde lang
De mensen waren bang
En wapens waren overal

Oorlog is een zwaar woord
Dus wees er voorzichtig mee

Stichting Overal viert 50 jaar hergebruik en sociale betrokkenheid

Stichting Overal bestaat 50 jaar! Al een halve eeuw zet de kringloopwinkel aan de Bredestraat zich in voor duurzaamheid, hergebruik en sociale projecten – in Nijmegen én ver daarbuiten. Op zaterdag 13 september werd het feest groots gevierd, samen met medewerkers en oud-medewerkers. Burgemeester Bruls was erbij om dit bijzondere moment mee te maken.

De burgemeester sprak met trots de (oud-) medewerkers van Stichting Overal toe. Samen haalden zij al meer dan 2 miljoen euro op voor goede doelen én zorgen ze voor betaalbare spullen voor iedereen. Een bijzonder moment was er voor Lex Baartman, die vanaf de start bij Overal betrokken is en zich nog steeds inzet als bestuurslid. Voor zijn jarenlange inzet kreeg hij een welverdiend lintje.

Doelstellingen

Stichting Overal zet hergebruik centraal als bijdrage aan een duurzame samenleving. Door lage prijzen wil Overal mensen met een beperkt inkomen de kans bieden om kwalitatief goede goederen aan te schaffen. De winst die hieruit voortkomt, wordt ingezet voor projecten in binnen- en buitenland. Dit was de afgelopen 50 jaar de inzet en dat blijft ook in de toekomst zo.

Anna Perdijk (11 jaar)

De zee vind ik heel mysterieus

Met wie woon jij in huis?

‘Met mijn vader Kors, moeder Sara en mijn broertje Teun (5 jaar). We hebben geen huisdieren, maar ik zou graag een hond willen. Dat gaat niet gebeuren, omdat het onhandig is. Zo’n hond moet drie keer per dag worden uitgelaten en mijn ouders gaan naar hun werk en mijn broertje en ik naar school. Ik laat wel eens de hond van een vriendin uit en mijn neefje heeft een hond waar ik heel vaak mee speel.’

In welke groep zit je en op welke school?

‘Ik ga naar de Lanteerne en zit in de Bijenkorf in groep 8. Vorig jaar hadden we een juf die net van de universiteit kwam. Zij kon niet zo goed orde houden. Later werd het wel wat beter. We kregen toen meester Arjen. Hij is heel erg geïnteresseerd in geschiedenis en dat ben ik ook. De Tweede Wereldoorlog vind ik heel interessant. Ik zit ook in de Kompasgroep. Dat is voor mensen die een extra uitdaging nodig hebben en daar hebben we juf Maartje. We doen daar verschillende projecten, bijvoorbeeld een puzzel oplossen of een vraag beantwoorden en uitwerken in een toneelstuk, werkstuk of een schilderij. Muziek en rekenen vind ik fijne vakken. Ik heb twee jaar op blokfluit gezeten en een lange tijd in een koor. Daar ben ik net van af. Ik wil nu gitaar gaan spelen en ik ga op naailes met een vriendin. Vorig jaar zat ik op turnen en op het koor en volgde ik een typecursus. Daar ben ik allemaal mee gestopt.’

Heb je hobby's?

‘Tekenen en schilderen vind ik leuk en ik lees best wel vaak. Elke avond voor ik naar bed ga. De hele serie van Harry Potter heb ik al gelezen en ik leen veel boeken bij de bieb. Ik lees vaak boeken die meer voor volwassenen zijn. Nu lees ik een boek van mijn vader, dat gaat over iemand die de vrouw van een boer was. Het speelt in Zweden in 1850. Ik lees graag boeken voor volwassenen omdat ik dan meer moet nadenken. 's Avonds lees ik ze niet, dan lees ik kinderboeken. Ik lees veel in de zomer, omdat ik me dan verveel.’

Speel je spelletjes, op een computer of je telefoon?

‘Meestal speel ik niet echt computerspelletjes. 's Avonds voordat ik ga lezen, kijk ik met mijn ouders een serie op

Netflix. Meestal een serie die meer voor volwassenen is bedoeld. Series die mijn ouders al hebben gezien. Ik heb *Gilmore Girls* gezien en *Parenthood*. Als ik me verveel en ik heb niets om naar uit te kijken, dan zit ik op mijn telefoon, soms wel 1,5 tot 2 uur. Ik wil het minder gaan doen, maar dat vind ik best wel moeilijk. Als ik op school zit, ga ik niet 2 uur op mijn telefoon zitten, want dan heb ik daar gewoon geen tijd voor.'

Van welke muziek houd je?

'Een tijdje was ik heel erg fan van Suzan en Freek. Ik ben voor mijn verjaardag naar een concert geweest van hen in Ziggo Dome. Dat was wel echt heel cool. Engelse muziek vind ik leuk en de zanger Benson Boone. Van Nederlandse muziek houd ik ook. Ik heb heel verschillende dingen in mijn playlist staan. Mijn muzieksmaak varieert heel erg.'

Als je een dier zou mogen zijn, welk dier zou je dan willen zijn?

'Ik denk een dolfijn of een walvis, omdat ik veel van de zee houd. Een dolfijn gaat snel door het water. De zee vind ik heel mysterieus. Dat is waarom ik de zee zo interessant en mooi vind. Ik wil ontdekken hoe het er van onder uitziet. Daarom wil ik ook mariene bioloog worden.'

Heb je vrienden en vriendinnen?

'Ja, Paula, Ies en Janne op school. We kletsen vooral veel met elkaar. Paula heeft een trampoline en dan gaan we vaak op de trampoline springen. We gaan ook naar de Berendonck om te zwemmen en te snorkelen.'

Wat vind je een leuk vakantieeland?

'Schotland. Mijn moeder heeft daar een jaar gewoond voordat mijn broertje en ik geboren waren. Op de boot op de terugweg van Schotland heb ik op het dek gestaan en dolfijnen en bruinvissen gezien. We gaan vaak in Nederland op vakantie, of naar Denemarken

of Zweden. Ons gezin houdt niet van hitte. Ikzelf vind het wel meevallen, als ik maar kan zwemmen. Dit jaar zijn we naar Frankrijk geweest. Frankrijk en Schotland zijn mijn favoriete vakantie landen. Mijn moeder houdt van wandelen op vakantie en als het dan te warm is, is het niet fijn. Ik houd ook wel van wandelen. Volgend jaar wil ik de Vierdaagse gaan lopen. Dat mag in het jaar dat je 12 wordt. Het is wel druk, maar het lijkt me leuk om het een keer te doen. Mijn vader heeft hem tien keer gelopen en mijn moeder één keer. Zij houdt vooral van wandelen in een bos.'

Waar ben je trots op?

'Dat ik goed ben in rekenen en in snorkelen. Ik snorkel nog niet zo lang, een paar maanden, denk ik.'

Wat is je belangrijkste bezit?

'Dat klinkt misschien heel stom, maar ik denk mijn telefoon en mijn knuffel. Dat is een zeehond. Die heb ik al sinds mijn vierde jaar. Ik ben hem een keer kwijt geweest en ik heb precies dezelfde opnieuw gekocht. Ik vind het fijn om een knuffel te hebben, dan is het alsof je je minder alleen voelt 's avonds.'

Als je een taart mocht bedenken, hoe zou die eruitzien?

'Een hele grote taart met veel chocolade en nootjes en karamel. Dat lijkt me wel een lekkere taart.'

Wat is je favoriete eten?

'Ik vind veel dingen lekker. Pizza's, tortilla's en Mexicaans met een beetje tomaten, bruine bonen en maïs. Sushi vind ik ook lekker. Als ontbijt lust ik graag kaneelbroodjes of croissantjes met gesmolten chocolade of kaas.'

Wat vind je leuk aan je vader en moeder?

'Mijn moeder is een soort van mijn beste vriendin. Ik vind het gezellig als we elkaar helpen met onze kleren. Mijn vader is soms grappig. Als mijn moeder niet thuis is, kan hij ook met meisjesdingen helpen.'

Wat is je grootste droom?

'Om te leren duiken of om mariene bioloog te zijn.'

Hoe ziet je leven er over 10 jaar uit?

'Dan denk ik dat ik in Groningen aan het studeren ben voor mariene bioloog. Groningen ligt dicht bij de zee en je kunt het daar als los vak studeren. Anders ga ik gewoon biologie studeren. Dan kan ik ook mariene bioloog worden. Ik wil graag dingen onderzoeken. Je spendeert veel tijd in het lab, maar ook in de zee. Ik wil later niet in Nederland wonen. Nederland vind ik saai.'

Waarnemers: Ria, Toine en Toon

Adres: Dr. de Blécourtstraat 4

Tuin bezocht in: september 2025

Aantal waargenomen soorten en verzamelsoorten: 108

Tekst: Toine van Gaal **Fotografie:** Ria en Toine

In deze rubriek duiken we letterlijk in de tuinen van Heesenaren. Waarom doen we dat? In de hoop dat mensen meer oog krijgen voor wat er allemaal leeft in hun eigen omgeving willen we de kennis over hun eigen tuin vergroten. De Heese groep van amateurwaarnemers kan buurtgenoten zo misschien een zetje geven om zelf aan het waarnemen te slaan. De tuinen kunnen heel bijzonder en groot zijn, maar ook in de gewone, kleinere tuin is genoeg te vinden.

Net vóór het invallen van de herfst hadden we het genoeg om de tuin van Trees van Kraaij te mogen inventari-

seren. Zij mailde me al in juni, maar moest even geduld hebben vanwege mijn ongebreidelde natuuractiviteiten binnen en buiten Hees. De eerste soort die we zagen toen ik kwam kennismaken, was de veelbesproken Aziatische hoor-naar. Elders in deze uitgave heeft Ria Vogels er een

uitgebreid artikel aan gewijd. Gelukkig bleek er in Trees' tuin veel meer te zien dan deze door imkers gevreesde exoot.

Trees vond het goed dat ik de avond vóór het tuinbezoek een lichtval plaatste om ook nachtelijke insecten te kunnen inventariseren. Een half uur na mijn vertrek werd Nijmegen getrakteerd op een moessonachtige hoosbui, maar tot mijn verbazing bleken mijn provisorische beschermingsmaatregelen voldoende om de lichtval droog te houden.

Typering tuin

Divers, lommerrijk, fraai, goed onderhouden, indrukwekkend, groot ook. Ik loop al een tijdje tegen het probleem aan dat veel tuinen in Hees leiden tot superlatieven-inflatie. Ik houd het simpel: bekijk de overzichtsfoto bij dit artikel, dan weet u wat ik bedoel. Jaloersmakend, toch?

Methodiek

Visuele waarneming i.c.m. lichtval, fotografie en klopscherm.

Conclusie

Drie ervaren waarnemers sterk, dapper ondersteund door Trees, hebben we die ochtend in korte tijd veel gezien. De lichtval leverde, ondanks het noodweer de avond ervóór, een aantal leuke nachtvlindersoorten op zoals de Smalle weidemot, Blauwoograsmot en Zwarte-c-uil (een leuke naam om op zijn Nijmeegs uit te spreken). Trees – die al enige ervaring met het melden via Waarneming.nl had – deed actief mee en zag zo onder andere diverse nachtvlinders die normaliter verborgen blijven.

Bijzondere soorten

- Alpenwatersalamander (vrij algemeen, amfibie)
- Agallia consobrina (algemeen, dwergcicade, eerste waarneming in Hees)
- Koninginnenpage (vrij algemeen, dagvlinder)
- Smalle weidemot (algemeen, nachtvlinder, eerste waarneming in Hees)
- Zuidelijke bochelwants (zeldzaam, blindwants, exoot, eerste waarneming in Hees)

Bruine winterjuffer

Zwarte-cuil

Grauwe schildwants (met kleurafwijking)

Blauwooggrasmot

Toen we even pauzeerden, ontpopte (*pun intended*) Toon zich als een ware interviewer. Het geanimeerde gesprek dat volgde, in combinatie met de koffie en wat lekkers erbij, zorgde ervoor dat we bijna vergaten wat de aanleiding voor ons bezoek was. Trees vertelde over haar vrijwilligerswerk bij de Jacobskapel in de Oude Benedenstad, waar pelgrims hun verhalen met elkaar delen en over de geschiedenis van het huis en de tuin.

Terwijl we al afscheid aan het nemen waren, deden we nog een paar leuke vondsten. Op de valreep zagen we de fantastische Koninginnenpage – de eerste voor mij dit jaar –, de Bruine winterjuffer (een kleine libel), een paar leuke wantsen, het Muntvlindertje en het Citroenlieveheersbeestje.

We hebben alweer een leuke ontmoeting met een buurtbewoner gehad, en ondertussen is de kennis van de Heese dieren- en plantenwereld ook deze keer vergroot met een aantal nieuwe soorten. Het aangename met het aangename combineren, noemen we dat.

Fraaiste namen
 – Groen kaardertje (spin)
 – Gesnaveld klauwtjesmos (mos)
 – Gekroesde melkdistel (plant)
 – Menuetzwefvlieg (zwefvlieg)
 – Satijnvleugelsikkelmot (nachtvlinder)

Ook meedoen?

U kunt zich aanmelden via toinevangaal@gmail.com. Na afloop van ons bezoek ontvangt u een rapportje en er verschijnt mogelijk een artikeltje in *de Stenen Bank*. Het maakt niet uit of uw tuin klein of groot is. Het is ook een leuke activiteit voor een straatfeest of een familiebijeenkomst, waarbij iedereen dan natuurlijk meezoekt.

De waarnemingsmaterialen zijn mede gefinancierd door een subsidie van de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij en het Fonds Groene Bondgenoten, een samenwerkingsverband dat vrijwilligers helpt bij het werken aan het thema Basiskwaliteit Natuur, bijvoorbeeld door ondersteuning bij het monitoren en vergroten van biodiversiteit in de eigen omgeving. We maken hier dankbaar en veelvuldig gebruik van.

Eerste antwoorden op vragen over 'Stemmen uit Hees' (1852)

Begin dit jaar werd ik als historisch medewerker van *de Stenen Bank* geattendeerd op een tot dan toe geheel onbekend gebleven en helemaal met de hand geschreven en getekend blad met de titel 'Stemmen uit Hees'. Daarbij gaat het om zes bewaard gebleven afleveringen van dat blad (in miniformaat: 10 x 6 cm), allemaal uit 1852, dus al liefst 173 jaar oud. Die waren eind 2024 als nalatenschap geschonken aan het Radboud Erfgoedcentrum door een Nederlandse familie uit Frankrijk. In die grote Franse verrassingsdoos zaten ook diverse andere handgeschreven bladen uit Nijmegen van wat latere datum, waaronder een grote stapel met de titel 'Ernst en Luim' uit de jaren 1860-1867. En in al die titels stonden artikelen van auteur Eiselen en fraaie tekeningen door artiest Beiselen. Het lijkt er dan ook sterk op dat 'Stemmen uit Hees' de vroegste voorganger was van al die uitgaven en dus ook van 'Ernst en Luim'. En natuurlijk rees meteen ook de vraag wie toch de makers van deze handgeschreven bladen waren, wat ze met Hees hadden uit te staan en hoe ze aan hun bijzondere namen Eiselen en Beiselen kwamen.

Met Hees kon ik aanvankelijk geen enkel verband leggen, ook al omdat in het blad maar heel af en toe iets over Hees, toen nog een landelijk en dunbevolkt dorp, werd geschreven. Maar in het derde nummer vond ik wel de namen van zes 'intekenaaren', dus degenen aan wie het handgeschreven blad achtereenvolgens werd doorgegeven. En dat waren allemaal leden van het huisgezin van Nijmegenaar A.Y.A. Looijen, namelijk zijn echtgenote J.G. Looijen-van Elsbroek, hun drie jonge dochters en hun gouvernante (?) M.J.W. Van der Meer-de Wijs. Het lijkt er dus sterk op dat die lezers en de makers dicht bij elkaar stonden of misschien wel dezelfde waren en dat ook de personen achter de pseudoniemen Eiselen en Beiselen uit dat gezin of hun relaties kwamen. Bovendien is het gezien de inhoud van het blad duidelijk dat deze stemmen uit Hees niet van oorspronkelijke bewoners afkomstig waren, maar van Nijmeegse stedelingen met een buitenhuis in Hees.

Dat vond ik na veel zoeken bevestigd in de Nijmeegse Stratenlijst van Rob Essers (zie: <https://gaypnt.home.xs4all.nl/straatnamen/>). Hij vermeldt daarin namelijk een advertentie van A.Y.A. Looijen uit 1855. In de *Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant* van 31 oktober 1855 bood eigenaar Anthonij Ijsbrand Arnoldus Looijen 'het BUITENVERBLIJF *Diemer*kamp genaamd, en gelegen te Hees, een klein half uur van Nijmegen' per 1 mei 1856 te huur aan. Andere bronnen vermelden dat die Anthonij Looijen een apotheek bezat aan de Grotestraat en zelf woonde aan de Burchtstraat. Daarnaast had hij blijkbaar ook een buitenverblijf in Hees, het nog bestaande en nog steeds Diemerkamp geheten huis aan de Bredestraat 70. Dat huis en zijn omgeving waren genoemd naar het stroompje Diemer dat destijds voor de huizen aan de noordkant van de Bredestraat liep. Kijk maar naar de vroegst bekende foto die Gerard Korfmacher in 1897 maakte van dit buitenhuis. De leden van de familie Looijen brachten daar zeer waarschijnlijk de zomers door en hebben, zo nemen we voorlopig aan, in 1852 als tijdverdrijf in de vakantie enkele afleveringen van een blaadje in elkaar geknutseld en dat 'Stemmen uit Hees' genoemd. De afleveringen van dat met de hand geschreven en getekende exemplaar van dat blad werden trouwens alleen 'verspreid', d.w.z. doorgegeven, onder die eerdergenoemde 'abonnees', dus meest familie- en huisgenoten. Volgende keer hopelijk meer over Eiselen en Beiselen.

OP BEZOEK BIJ DE BUREN

tekst | Martin Kleijburg & Toon van Helmond
fotografie | Martin Kleijburg

Op het gehele bedrijventerrein (Noord- en Oostkanaalhavens, Westkanaaldijk, De Sluis) zijn circa 450 grote en kleine bedrijven gevestigd. Ze bieden werk aan circa 10.500 mensen. En een aantal van die bedrijven hebben een invloed op de fysieke leefomgeving. Maar met welke bedrijven is contact zinvol voor beide partijen? En hoe kom je met bedrijven in contact? Op basis van beschikbare informatie op het internet, zoals informatie over emissierapportages, verleende vergunningen

Sinds de beëindiging van productie en de sloop van de asfaltcentrale van APN aan de Energieweg is een belangrijke bron van geurhinder en emissies voor Hees verdwenen. Voor de focusgroep Luchtkwaliteit was dat de directe aanleiding om de focus van de groep te verleggen. Maar waarheen dan? Naast deelname aan allerlei bestaande overleggroepjes georganiseerd door gemeente en/of de omgevingsdienst zijn we op zoek gegaan naar een manier om meer rechtstreeks contact te hebben met de bedrijven, waarvan wij als wijk de burens zijn.

en klachtenoverzichten, aangevuld met wandel- en fietsrondjes over het bedrijventerrein besloten we ons te focussen op de grotere bedrijven op het gedeelte Oostkanaalhaven. We hebben TPN-West als overlegpartner gevonden. TPN-West staat voor Trade Port Nijmegen-West en is de bedrijvenvereniging voor het gehele bedrijventerrein, waarvan momenteel circa 100 vooral grotere bedrijven lid van zijn. Aan de hand van onze longlist van bedrijven en het overleg met TPN-West hebben we onze

doelstellingen geformuleerd en een wensenlijstje van relevante bedrijven tot stand gebracht.

Als eerste zijn we als delegatie van de focusgroep Luchtkwaliteit op 30 juli 2025 samen met een vertegenwoordigster van TPN-West op bezoek geweest bij een van de grotere bedrijven van ons lijstje: Hyster Yale Materials Handling (kortweg HYMH), dat is gevestigd op een aantal bij elkaar gelegen locaties. Het kantoor en het onderdelenmagazijn staan op de Scheepvaartweg en de productielocatie ertegenover op de hoek van de Handelsweg en de Nijverheidsweg. HYMH (in het verleden ook wel bekend als NACCO) is een beursgenoteerd Amerikaans bedrijf dat hefvoertuigen van de merken Hyster en Yale vervaardigt. Het bedrijf realiseerde zijn eerste Europese vestiging in 1953 in Nijmegen op dezelfde locatie als waar het vandaag de dag nog allemaal gebeurt. Het bedrijf bestaat grofweg uit drie grote onderdelen: een productielocatie voor voertuigen met een hefcapaciteit vanaf 8 tot 48 ton, een distributiecentrum voor alle denkbare onderdelen en een onderzoeks- en ontwikkelingscentrum. In Nijmegen werken circa 600 werknemers. Buiten Nederland heeft HYMH vele tientallen vestigingen verspreid over de wereld.

In ons overleg is door HYMH een presentatie en een toelichting gegeven over het productieproces van de hefvoertuigen en de bijbehorende logistiek. Wij hebben gesproken over vergunningen en wettelijke regels, de werking van het operationele milieumanagementsysteem en de milieujaarverslaglegging. We kregen inzicht in het gebruik van grondstoffen en onderdelen, emissies naar de lucht, energieverbruik en andere relevante milieuaspecten. We hebben van gedachten gewisseld over communicatie en participatie.

Nederland en een groot deel van de rest van de wereld zijn bezig met de energietransitie, waarbij fossiele brandstoffen zoveel mogelijk worden verbannen. Daarnaast kennen we in Nederland (en een aantal andere landen) al sinds meer dan vijf jaar een stikstofprobleem. Twee belangrijke redenen voor bedrijven om hun diesel aangedreven voertuigpark in een steeds hogere snelheid te vervangen door elektrisch (Lithium-ion-batterijen) of waterstof aangedreven voertuigen. Een ontwikkeling waarop HYMH anticipeert en die van invloed is op ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering van HYMH in Nijmegen. Het overleg op 30 juli hebben wij mogen afsluiten met een korte rondleiding door de productielocatie. Vanwege de zomerstop was het betrekkelijk rustig, maar we kregen

desondanks een goede indruk van de imposante voertuigen die hier worden geproduceerd.

Opvallend was de orde en structuur, die de hele bedrijfsvoering uitstraalt. De indruk is ontstaan dat HYMH de milieuzaken goed op orde heeft en een stapje verder gaat dan alleen op basis van wet- en regelgeving van ze wordt verlangd.

Daarentegen zijn communicatie met en gerichtheid op participatie vanuit de omgeving nog niet ingebed in de bedrijfsvoering, en naar aanleiding van het voorleggen van ons concept-artikel werd ons duidelijk waarom. Wij hadden graag uitgebreider inhoudelijke informatie willen delen, maar net als bij veel andere Amerikaanse bedrijven is aansprakelijkheid, en als afgeleide daarvan openbaarheid van bedrijfsgegevens, een reden om niet al te veel informatie te delen met anderen, als daartoe geen wettelijke verplichting bestaat. Een te groot deel van de tekst van ons voorgenomen artikel kon derhalve niet de goedkeuring van de Amerikaanse juridische afdeling verkrijgen, waarbij we willen aantekenen dat naar onze mening het niet om negatieve of mogelijk belastende informatie ging. Het heeft ons doen besluiten helemaal geen inhoudelijke informatie in dit artikel op te nemen om geen vertekend beeld te geven. Nieuwsgierige lezers kunnen zich tot ons wenden om mondeling onze bevindingen te vernemen.

Wij danken HYMH voor de uitnodiging voor het overleg en locatiebezoek en Sandra Hagenbeek van TPN-West voor het leggen van de eerste contacten. Wij kregen een inzicht in de bedrijfsvoering van HYMH, maar betreuren het embargo van de Amerikaanse juridische afdeling dat verhindert dat wij een transparante weergave van onze bevindingen met de bewoners van Hees kunnen delen. Toch hebben we de indruk gekregen dat we op een concreet niveau van beide zijden met elkaar contact kunnen en zullen opnemen als er een aanleiding bestaat elkaar te informeren over relevante ontwikkelingen bij HYMH in Nijmegen of naar aanleiding van vragen vanuit Hees.

Een volgend verslag van een 'Op bezoek bij de burens' zal ook in *de Stenen Bank* worden opgenomen, maar het is nog niet bekend wanneer en waar het volgende bezoek zal plaatsvinden. Onze voorkeur voor een bedrijf zonder Amerikaanse moedermaatschappij zal u niet verbazen.

Meer informatie? Neem contact op met de focusgroep Luchtkwaliteit, t.vanhelmond@kpnmail.nl

EILEENS WINTERRECEPT

Vega andijviestamppot met uienjus

Je kunt zoveel lekkere vegetarische recepten maken, zelfs de klassiekers. Deze andijviestamppot is misschien nog wel lekkerder dan die met vlees. En ook nog eens een supermakkelijk recept voor de drukke decemberweken.

INGREDIËNTEN (4 p)

Voor de stamppot

1,3kg aardappelen

500g andijvie

Scheutje melk

Nootmuskaat, peper en zout
naar smaak

Uienjus

2 uien

10 g boter

Scheutje olijfolie

½ el kristalsuiker

1 el tarwebloem

1 blokje groentebouillon

50ml witte wijn

200ml water

Optioneel

Vegetarische balletjes of
vegetarische kipworstjes
(de variant van Albert Heijn
is erg lekker)

Piccalilly

BEREIDING

Schil de aardappelen en snijd in stukken, kook in gezouten water gaar.

Snijd de ui in dunne halve ringen. Verhit in een pan de boter en olie, en voeg de uien toe. Bak ze 15 minuten op middelhoog vuur tot ze mooi bruin zijn. Zet het vuur lager en bak nog 15 minuten zachtjes door, terwijl je af en toe roert.

Voeg de suiker toe en bak nog eventjes aan. Voeg de bloem, wijn, kokend water en bouillonblokje toe en laat nog 10 minuutjes zachtjes pruttelen tot de jus wat dikker wordt.

Stamp de aardappelen met een pureestamper of mixer en een scheutje melk tot een gladde puree. Schep er de rauwe, fijnge-sneden andijvie door. Breng op smaak met de nootmuskaat, peper en eventueel zout. Verdeel de stamp over borden.

Serveer met de uienjus, vegetarische balletjes of worstjes. Lekker met een lepel piccalilly erbij!

Eet smakelijk!

Wat gebeurt er allemaal in Sancta Maria?

Tja, de ontwikkelingen zijn soms niet bij te houden... Heerlijk, het bruist en stroomt! Onze gerenoveerde Mariakapel is inmiddels steeds vaker een ontmoetingsplek voor verschillende gelegenheden. Exposities, feesten, bruiloften, uitvaarten, lezingen, koren, Bouwdorp, Happy Hees, de Nacht van het Ommetje, de opening van de Kribjesroute, Stilstaan bij Verlies, sportevenementen, diners, Buskruit, griezeltochten met Halloween en de laatste maanden ook een GGD-vaccinatiepost. Niet gek dat steeds meer mensen deze plek weten te vinden, want ieder mens is welkom, alleen niet elk gedrag.

Maar de 'echte feestjes' vinden toch wel plaats in het dagdagelijkse leven op Sancta Maria. Bewoners leren geneeskundestudenten wat voor hen de betekenis is van zorg tijdens scholingsdagen, het klusteam van Sancta verzorgt elke dinsdag de lunch met soep voor iedereen en het koffie-uur op donderdagen (ja ook voor u), elke maandag zijn er creatieve workshops en niet te vergeten de maandelijkse filmavonden.

Wat is daar nou zo bijzonder aan? Nou simpelweg dat we dit SAMEN doen. We proberen niet te denken in verschillen, beperkingen, rollen of organisaties. We proberen het medemenselijke steeds voorop te zetten. En als dat lukt, dan lossen problemen zich ineens veel sneller op. Ja, u leest het goed: proberen. Want waar mensen zijn en je het 'gewone leven' centraal wil stellen, zijn er ook altijd ingewikkeldheden en uitdagingen. Dat is niet erg, daar leer je van en dat kan ook verbinding geven. De uitdaging is en blijft: stel je open voor de ander, stel vragen en geniet van wat er WEL is. En als we dat bij Sancta Maria soms even vergeten, dan herinneren de woorden van Zuster Martialis ons altijd weer aan wat we met elkaar afspraken.

Zien we u ook binnenkort op:

- Donderdagen tussen 10.30-11.30 op het koffie-uur?
- Dinsdagen rond 12.30 uur voor een kop soep?
- Elke eerste donderdag op het Drankje van de Maand tussen 16.00-18.00 uur?

Alle activiteiten zijn te vinden via de Facebookpagina van Sancta Maria, Instagram (MariaKapelNijmegen) of www.mariakapelnijmegen.nl

Wees welkom!

Christa Biegelaar, *Coördinator Sancta Maria en Mariakapel*
06 43 99 02 79

COLUMN | HENK TERMEER

Maartje Luccioni-van der Made

Je moet intussen wel behoorlijk oud zijn, wil die naam je nog wat zeggen. Maartje werd geboren in 1935 als dochter van de bekende huisarts Van der Made. Ze woonde

in haar jonge jaren in de huisartsenwoning aan de Schependomlaan 25 in Hees. Na studies Engels en Italiaans in Amsterdam en Utrecht trouwde ze met de Fransman Jean-Michel Luccioni en ging ze ook in Frankrijk werken (als lerares) en wonen. Inmiddels is ze 90 jaar oud. Maartje werd vooral bekend in de jaren zeventig en tachtig door Nederlandse gedichten en romans die ze toen schreef over overspel, erotiek en de teloorgang van (huwelijkse) relaties. Maar de ruim honderd korte herinneringen die ze rond 2010 in zo'n tachtig bladzijden neperpende over haar jeugd jaren in Hees, bleven tot nu toe ongepubliceerd. Die herinneringen aan de jaren tussen haar vijfde en vijftiende jaar gaan dus vooral over wat haar bijbleef uit de oorlog, de frontstadmaanden en de wederopbouwtijd. Ze zijn in vergelijking met volwassen herinneringen ongewoon en vaak heel treffend en raak. Ze was immers pas acht toen op 22 februari 1944 het grote bombardement op Nijmegen plaatsvond en achttien toen ze uit het gehavende Hees en Nijmegen vertrok. Hopelijk gaat uitgeverij Nijgh en Van Ditmar die jeugdherinneringen spoedig als boek uitbrengen, zodat we in Hees, Nijmegen en Nederland ook kennis kunnen nemen van deze bijzondere jeugdherinneringen van een eigengereid en literair talentvol meisje aan die zware jaren.

Geert

Van 1968 tot 1977 was ik leraar Nederlands aan het Thomascollege in Venlo. De jaren waarin Geert Wilders daar havo-leerling was. Of ik hem als leerling daadwerkelijk in mijn klas heb gehad, weet ik niet meer. Als je aan pakweg 2.000 tieners hebt lesgegeven, en dat 50 jaar geleden, kun je je weinig namen en gezichten meer herinneren. Maar ook als hij niet bij mij in de klas gezeten heeft, heb ik – indirect – vorm gegeven aan het onderwijs Nederlands aan tiener Geert Wilders. We hadden een goed samenwerkende sectie Nederlands waarin iedereen zich hield aan het leerplan dat we samen voor al de schooljaren hadden vastgesteld. In deze column, ik schrijf dat met nadruk, gaat het niet over politiek maar over 'taal'. De Nederlandse taal. En met pijn in mijn bejaarde leraarshart moet ik vaststellen dat het Nederlands van onze Geert buitengewoon pover is. Het taalgebruik dat hij schier dagelijks in de Kamer en tegenover journalisten te berde brengt, hebben wij neerlandici van een halve eeuw geleden, hem echt niet onderwezen. Wat voorbeelden.

'Het kabinet kan de pot op', 'het zal mij worst wezen', 'kopvoddentaks', 'doe normaal man', 'azcellende', 'de mensen zijn het spuugzat'. En dan die steeds weer opduikende oervervelende stelletjes: 'Henk en Ingrid' en 'Mohammed en Fatima'. Ik kan het niet verhullen, moet bekennen dat ik als lid van de sectie Nederlands van zijn tienerjaren minstens indirect verantwoordelijk ben voor deze taalarmoede. Er valt niet aan te ontkomen. Ik zal een stukje salaris uit die jaren moeten terugbetalen aan het huidige ministerie van onderwijs. Maar hoe reken je dat uit? Moet ik maar eens bespreken met onze wis- en natuurkundige medewerker van dit blad, Dick van Eck.

Jacques de Vroomen

tekst | Hans Pieters

Peiling zwembad zomer 2025

In november 2024 hebben wij een enquête gehouden onder omwonenden over de toekomst van het terrein van Sportfondsenbad Nijmegen-West. De resultaten daarvan zijn gepubliceerd in *de Stenen Bank* van maart 2025 en zijn ook te vinden op de website van de vereniging. In de editie van september 2025 vroegen wij u naar aanleiding van die resultaten nog een aantal aanvullende vragen te beantwoorden, onder andere over gewenste samenhang tussen de ontwikkeling van de terreinen van het zwembad en het Sint Jozefklooster. Verder hebben wij vragen gesteld over de invulling van de inrichting en een eventuele bebouwing van die terreinen (inclusief kleinschalige horeca) en het aanleggen van een goed drainagesysteem om (verdere) schade door de hoge grondwaterstand te voorkomen.

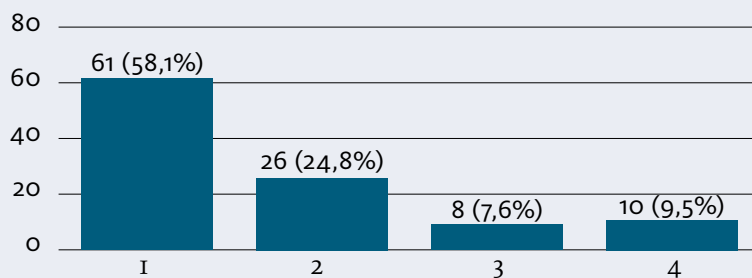
Hiernaast vindt u de cijfermatige resultaten van de enquête. Er hebben minder mensen gereageerd dan op de eerdere enquête, maar er is wel sprake van een representatieve groep. Een aantal respondenten heeft nog aanvullende opmerkingen gemaakt, die wij verder zullen verwerken en publiceren op de site.

Aantal respondenten: 105

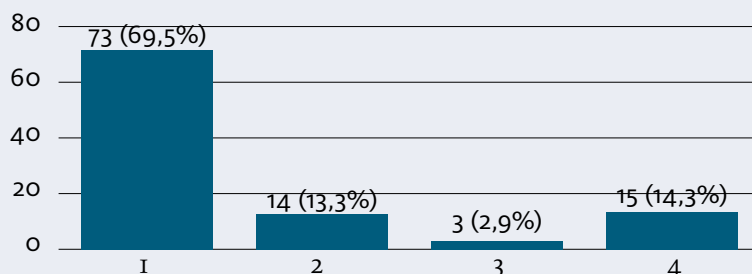
Afnameperiode: 31 augustus 2025 t/m 1 oktober 2025

1 = volledig mee eens; 4 = volledig mee oneens

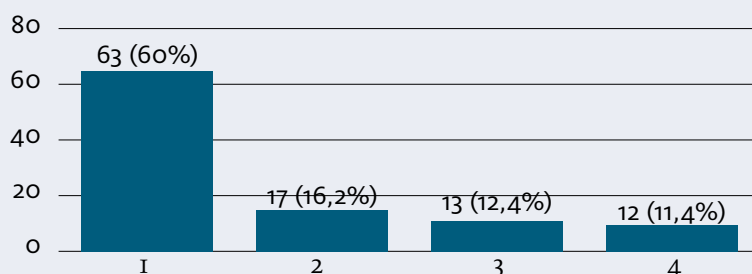
1) Het bouwen van woningen voor starters en senioren is een goede invulling van het zwembadterrein.

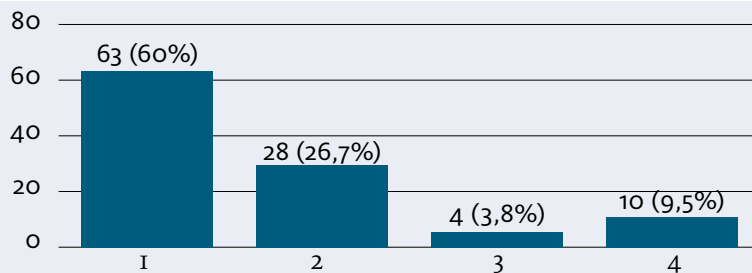
2) Als er inderdaad woningen op het zwembadterrein worden gebouwd, moet de aard en opzet van dit nieuwe wijkje aansluiten bij het huidige karakter van Hees (dorps, groen, afwisselend, ruim).

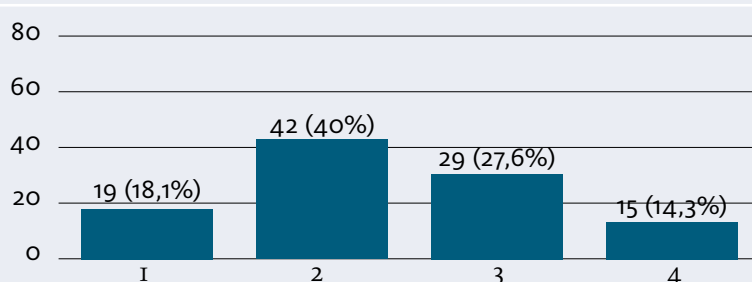
3) Het is verstandig om de terreinen van het zwembad en St. Jozefklooster in samenhang te herontwikkelen, zodat het karakter van Hees (dorps, groen, afwisselend, ruim) zoveel mogelijk kan worden behouden door het gunstig invullen van de vrijkomende ruimte.

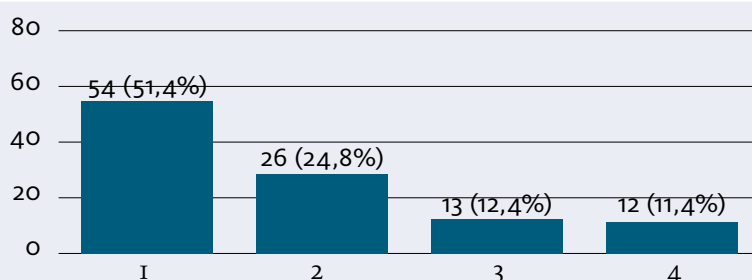
4) De herontwikkeling van het zwembadterrein* is een goed moment voor het aanleggen van een drainagesysteem om schade in Hees door een te hoge grondwaterstand te voorkomen. (*het zwembadterrein ligt op een van de laagste punten van de wijk)

5) Ik ben op de hoogte van de huidige stand van zaken wat betreft de toekomst van het zwembadterrein.

6) Kleinschalige horeca zou een plek kunnen krijgen op het nieuw te ontwikkelen terrein (om hiermee de verbinding tussen het park en de eventuele nieuwbouw te versterken).

De resultaten van de enquête liggen in het verlengde van de eerdere enquête en zijn niet in tegenspraak met de Gebiedsvisie voor Hees, zoals door de gemeente Nijmegen vastgesteld. De focusgroep zal de resultaten

van de enquête delen met de gemeenteraad, de project-leider en ambtenaren. Wij houden u op de hoogte van de verdere ontwikkelingen.

Jacques' Bomen-

tekst | Jacques de Vroomen illustraties | Renee Saleman

Huilen

& Beestenboel

De bomen huilden. Er vielen dikke, zware druppels van de bladeren en de takken. Je hoorde ze niet vallen want ze vielen in het mos, het zachte mos. Je hoorde ze alleen als ze op een kiezelsteen vielen. Dan spatte zo'n dikke zware druppel in wel twintig of dertig kleine druppeltjes uiteen. De oude eik keek somber naar zijn buurman, een beuk, bijna even oud als de eik. Ook de spar aan de overkant van het zandpad, keek treurig en huilde dikke tranen. En ook de berk die naast de spar stond huilde maar leek niet somber. Tussen het snikken door keek hij opgewekt rond. 'Waarom kijk je zo blij', vroeg de spar, die even met zijn onderste takken schudde, waarna

er wel honderd dikke tranen op het bospad vielen. 'Nou,' zei de berk, 'mijn mooie witte schors was erg vuil geworden. Zo vuil dat ik ervan moest huilen, huilen van verdriet. Maar toen ik zo aan het huilen sloeg, werd die schors steeds schoner en nu is ze weer helder wit. Dus nu huil ik nog maar even door. Niet van verdriet maar van vreugde. Want je kunt ook van vreugde huilen.' 'O,' zei de spar, 'kan dat ook, gewoon blijven huilen, niet van verdriet maar van plezier? Nou dat doen we dan maar.' En ook de eik en de beuk, die goed geluisterd hadden, gingen door met huilen. Huilden zelfs nog een beetje meer dan eerst. Maar nu niet van verdriet, maar van vreugde.

Noaberschap, een veelgeprezen sociaal concept in de Biblebelt en zeker een MIJmering waard. Het is natuurlijk ontzettend mooi te zien dat burens, buurtgenoten, solidair zijn en elkaar waar mogelijk helpen. In een documentaire over de Biblebelt kreeg het noaberschap als christelijk partijthema aandacht. Mijn MIJmerbrein, of zoals u wilt mijn MIJmerhart, raakt wat van slag als ik zie dat naast al die liefde er zo'n groot wantrouwen, zelfs angst en agressie is tegen al wat vreemd is. Noaberschap dat blijkbaar gepaard gaat met het vast willen houden aan het eigene; aan 'zo zijn onze manieren'. Het volgende citaat geeft te denken: 'Zo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers en heiligen en huisgenoten Gods' (Efeziërs 2:19).

Een voorbeeld van noaberschap 2.0 stond 26 oktober in *de Gelderlander*: meer dan 30 buurtbewoners in de Beukstraat maakten samen een groot kunstwerk. Ze maakten een portret van elkaar of van zichzelf en gaven het de naam: WIJ WONEN HIER.

Een zure lezer zal dan denken: wij wonen hier, dus jij hoeft niet te komen, maar niets is minder waar. De Beukstraat en omgeving is een gemengde buurt, jong en oud. Er worden tal van activiteiten uitgevoerd en samen maken de bewoners zich sterk voor vergroening en leefbaarheid.

Het mag duidelijk zijn dat ik van Hees hou, van Nijmegen hou. De activiteiten van de Vereniging Dorpsbelang Hees zijn onmiskenbaar mooie voorbeelden van noaberschap. Rest de vraag: wat doen jij en ik in het licht van noaberschap?

DE ZEKERSTE MANIER OM EEN JONG IEMAND TE BEDERVEN, IS HEM OF HAAR ERTOE TE BRENGEN, GELIJKGEZINDEN HOGER TE ACHTEN DAN ANDERSDENKENDEN.

(Friedrich Nietzsche)

– INGEZONDEN – tekst/fotografie | Douwe & Ella

Uitbreiding Tuinderij Waalwortel

Goed nieuws voor liefhebbers van lokaal, vers en duurzaam voedsel: zelfoogsttuin Waalwortel, gelegen aan de Bredestraat in Nijmegen-West, gaat in 2026 flink uitbreiden. Er komt meer ruimte voor ecologische teelten, meer 'oogstgenoten' en meer herstel van bodemleven. Ondanks de recente geboorte van hun dochter zetten duurzame ondernemers Douwe en Ella deze stap met volle overtuiging door.

Verdubbeling van teeltoppervlak

Sinds 2022 teelt Waalwortel op ecologische wijze groenten en kruiden voor een groeiende groep wekelijkse plukkers, ook wel 'oogstgenoten' genoemd. De tuinderij is een groene oase achter het voormalige damespensionaat Sancta Maria. Hier vormt de tuinderij het uitzicht voor de huurwoningen, zorginstellingen en vele andere initiatieven die hier sinds een paar jaar gevestigd zijn. In 2026 wordt het oppervlak verdubbeld naar circa 2.000 vierkante meter, waardoor ook plek ontstaat voor bloemen, een tweede tunnelkas en meer soorten groenten.

Meer oogstgenoten welkom

Dankzij de uitbreiding kan Waalwortel in 2026 in totaal 100 huishoudens verwelkomen als oogst-

genoot. Binnen dit *Community Supported Agriculture* (CSA)-model oogsten deelnemers wekelijks zelf een deel van de oogst, in ruil voor een jaarlijkse bijdrage. Daarmee dragen zij bij aan een gezond voedselsysteem – lokaal, zonder bestrijdingsmiddelen en daarmee rijk aan bodemleven.

Meer informatie en contact

Geïnteresseerden kunnen zich via de website aanmelden voor het seizoen van 2026, of kunnen eerst langskomen voor een gratis proefpluk. Meer informatie is te vinden via: www.waalwortel.nl

BERICHT(EN) VANUIT HET BESTUUR

tekst | Marjon Otten

Het bestuur is in de nieuwe samenstelling alweer zo'n vier maanden aan het werk. We zijn allereerst aan de slag gegaan met een noodzakelijke wijziging van de statuten. In 2021 is de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen in werking getreden. Deze wet regelt de bevoegdheden en plichten van een verenigingsbestuur. Zo mag er bijvoorbeeld geen sprake zijn van tegenstrijdige belangen. Ook de aansprakelijkheid van bestuurders moet statutair geregeld worden. Omdat het bestuur volgens deze nieuwe wet eindverantwoordelijk is voor de activiteiten van werkgroepen en focusgroepen, moeten we de structuur en werkwijze van onze vereniging opnieuw goed vastleggen.

We hebben een notaris gevraagd naar de huidige statuten en huishoudelijk reglement te kijken. Uiteindelijk stelt de ledenvergadering de nieuwe statuten vast. Houd voor meer informatie de website in de gaten. Als je meer wil weten, kun je ook contact opnemen met een van ons of een mail sturen naar bestuur@vdh.nl.

Het bestuur komt iedere zes weken bij elkaar. Om de besluitvorming voor iedereen transparant te maken zullen met ingang van december de vastgestelde notulen van de bestuursvergadering op de website te lezen zijn.

Het bestuur organiseert de komende maanden twee bijeenkomsten. De **nieuwjaarsreceptie** is op **vrijdag 9 januari** in de Mariakapel van Sancta Maria. Vanaf 20.00 uur brengen we een toast uit op het nieuwe jaar.

Daaraan voorafgaand is er om 19.00 uur een vertelvoorstelling die wordt verzorgd door Jacques de Vroomen. Hij wordt begeleid op de piano door Joost Langeveld. Op 6 maart is er een bijeenkomst waarin het bestuur alle vrijwilligers wil bedanken. Zij hebben er het afgelopen jaar onder andere voor gezorgd dat:

- de website actueel is
 - de *Stenen Bank* vier keer per jaar verschijnt
 - de ledenadministratie op orde is
 - Hees steeds groener wordt
 - het bouwdoorp een succes was, net als Happy Hees en het Ommetje
 - we ook dit jaar weer een Kribjesroute kunnen lopen.
- Via de werkgroepen en coördinatoren van alle activiteiten ontvangen de vrijwilligers nog een uitnodiging. Maar zet 6 maart vast in je agenda!

Dan nog een oproep vanuit het bestuur. Er zijn veel plannen voor activiteiten in de wijk. Er is bijvoorbeeld iemand die een kunstmarkt wil organiseren. Anderen denken aan thema-avonden, bijvoorbeeld over digitale veiligheid. We missen op dit moment in het bestuur een club die de initiatiefnemers kan ondersteunen bij het concreet maken van ideeën. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat deze groep zelf die activiteiten gaat organiseren. Als je zin hebt om in een dergelijk clubje mee te draaien neem dan contact op met Marjon Otten m.otten@dorpsbelanghees.nl of 06 42 60 22 64. We horen heel graag van je! En tot slot: **WE ZOEKEN EEN NIEUWE PENNINGMEESTER!**

Annemarie Revenberg

Zin in Kunst

Het voelt als de omgekeerde wereld: in plaats van dat ik de kunstenaar bezoek, komt Annemarie Revenberg naar mij. Een praktisch voorstel: als vrijwilliger bij Sancta Maria is ze vaak in de buurt.

De aanleiding voor ons gesprek is de expositie tijdens het Nachtommetje op 4 oktober bij Sancta Maria. Op de 'non-nengalerij' in de kapel was die avond werk te zien van Annemarie, en van de schildergroep die zij begeleidt.

Van welzijnswerker naar kunstenaar

Voor Annemarie Revenberg was het niet vanzelfsprekend dat ze ooit iets met kunst zou gaan doen. Het grootste deel van haar professionele leven werkte ze als welzijnswerker en daarnaast had ze een eigen praktijk waarin ze mensen begeleidde bij het verwerken van rouw en verlies.

De stap naar de kunst zette ze 13 jaar geleden, na het overlijden van haar zus die in de jaren daarvoor al ernstig ziek was. In die periode heeft Annemarie haar vaak bezocht. Ze had er grote bewondering voor hoe haar zus, die schilderde en gedichten maakte, ondanks haar beperkte energie, actief en creatief bezig bleef. Ze zag hoe zij daar helemaal in op kon gaan, en zo de wereld om haar heen, en de pijn en het verdriet, even kon vergeten. Het bevestigde haar in een inzicht dat ze ook in haar werk had ervaren: als je scheppend bezig bent bestaat even niets anders.

Met dat inzicht wilde ze verder gaan. Annemarie had altijd wel eens willen leren schilderen en ze besloot te stoppen met haar werk om zich in te schrijven voor een kunstopleiding. Ze koos voor de opleiding tot Holistisch Beeldend Kunstenaar aan de Vrije Academie 't Pad; een driejarige opleiding waarin naast de technische kant van het maken van kunst, veel aandacht is voor spiritualiteit, filosofie en psychologie. Ze licht toe: 'Kunst maak je immers met je hoofd, hart en handen en het is een kunst om daar balans in te ervaren'. Het is een intensieve opleiding met nadruk op persoonlijke ontwikkeling: Wie ben je en wat wil je met je kunst zeggen? De

Werk tijdens de opleiding gemaakt; serie: Drieluik. Materiaal: Acryl op papier en bewerkt met noteninkt.

afstudeeropdracht omvatte onder andere het maken van een werk waarin die ontwikkeling tot uitdrukking wordt gebracht.

Wat voor werk maakt Annemarie?

Met het diploma op zak wilde Annemarie verder als zelfstandig kunstenaar, maar dat werkte niet voor haar. Ze miste de input van 'buiten', de inbreng en het gesprek met anderen, iets dat er tijdens de opleiding vanzelfsprekend was. Bij het Paulusgilde in Winssen vond ze dat terug. Daar is driemaal per week een (werk)bijeenkomst voor kunstenaars die de beeldende kunst als vrijetijdsbesteding beoefenen. 'Dan wordt er een thema besproken, en daarna kun je met verschillende materialen aan de slag. Er wordt niet echt lesgegeven, maar er is wel deskundige begeleiding aanwezig.' Door zo'n thema voelt Annemarie zich geïnspireerd en uitgedaagd om zich ergens in te verdiepen en ze grijpt ook graag de kans om

met verschillende materialen te experimenteren. Een voorbeeld van zo'n uitdaging is het werk dat ze maakte naar aanleiding van het thema 'Van zooi naar mooi', waarvoor ze een kartonnen (bananen)doos als uitgangspunt nam.

Aanpak en stijl

Annemarie werkt vanuit haar intuïtie. Ze heeft meestal geen vooropgezet plan van 'dat wil ik gaan maken'. Dat geldt bij het experimenteren met nieuwe materialen, maar ook bij het schilderen laat ze zich graag verrassen: 'Al doende zie ik dingen ontstaan waarop ik kan voortborduren.' Een vage vorm kan bijvoorbeeld aan een vogel doen denken en met een paar extra lijntjes of accenten kan ze die dan naar voren halen.

Annemarie experimenteert graag met verschillende materialen, maar het meest is ze toch aan het schilderen. Ze houdt daarbij van stevige kleuren en werkt graag met acryl- of olieverf. Als ondergrond gebruikt ze graag geschept papier. 'Dat geeft al een mooie, gestructureerde ondergrond.'

Hoe zou ik haar werk kunnen typeren? Zelf omschrijft ze haar stijl als 'licht abstract'. In de afbeeldingen is te zien dat haar schilderijen herkenbare vormen bevatten, maar het zijn geen nageschilderde taferelen. Annemarie: 'Ik houd niet zo van naschilderen.'

Meer zien? Annemarie exposeert regelmatig en haar

Vlinder. Materiaal: geschept papier, op linnen doek en geschilderd met olieverf.

Van zooi naar mooi.

Een bananendoos verwerkt in een kunstwerk. De opdracht was: maak van kosteloos materiaal een mooi werk. Ofwel: Maak er mooie zooi van!

Kunstwerk geïnspireerd door de schilder Alechinsky. Net als bij die kunstenaar zijn de randen gemaakt met Oost-Indische inkt.

Zicht op het water
Materiaal: olieverf op doek

De schildergroep komt om de andere week op maandagmiddag bij Sancta Maria bij elkaar. Die middag begint met een korte presentatie rond een thema of kunstenaar en daarna gaat ieder voor zich (verder) aan zijn of haar werk. Soms introduceert Annemarie een nieuwe techniek, bijvoorbeeld collage. 'Dat is spannend, maar als het niet lukt kan ik ze met een tip of een gerichte vraag wel op weg helpen. Er worden mooie dingen gemaakt.'

De werkgroep 'Zin in Sancta' houdt zich bezig met zingevingsthema's. De groep organiseert onder andere voor iedereen toegankelijke bijeenkomsten, zoals de avond 'Stilstaan bij verlies', op 26 oktober j.l., en verschillende andere activiteiten rond Pasen en Kerst. Voor 2026 staan al op het programma: Bijeenkomst met

werk is ook te koop. Ze voegt ze eraan toe dat haar kunst betaalbaar is. Afgelopen september, was werk van haar te zien bij de kunstroute in Beuningen, en volgend jaar exposeert Annemarie op 23 en 24 mei 2026 van 12.00 tot 17.00 uur in de Noodschuur aan de Dijk in Ewijk.

Vrijwilliger bij Sancta Maria – zin in kunst

Het kunstenaarschap van Annemarie is niet los te zien van hoe ze in het leven staat en het werk dat zij daarvoor heeft gedaan. Ze maakt zelf kunst, maar daagt ook graag anderen uit om dat te doen en te ervaren hoe het is om creatief bezig te zijn.

Dat is terug te zien in de projecten en activiteiten die Annemarie als vrijwilliger begeleidt bij Sancta Maria: de schildergroep, de werkgroep 'Zin in Sancta', en het project 'Kunst in de brievenbus'.

het thema 'Passie', Zingen voor vrede, Zonnewende feest, Stilstaan bij verlies en kerst.

Het project 'Kunst in de brievenbus' bestaat eruit dat Annemarie iedere maand bij alle bewoners een kaart in de brievenbus doet met een thema, en de vraag om rond dat thema 'iets' te maken. Dat 'iets' mag een tekening zijn, een collage, een tekst, er is geen voorschrift. Meedoen is vrijblijvend. 'Er hoeft dus niets.'

Eens in de drie maanden is er een bijeenkomst waarop bewoners die iets hebben gemaakt bij een gezamenlijke maaltijd de 'werkstukken' aan elkaar laten zien. Annemarie: 'Dat is altijd heel gezellig en inmiddels loopt dit project bijna vanzelf.'

Zo zijn we weer terug bij de kunst en hoe fijn het is om scheppend bezig te zijn. 'Er is er dan even niets anders.'

Informatieavond Duurzaam Hees over isoleren en ventileren

Op maandagavond 10 november verzamelden zich een veertigtal belangstellenden in de Petruskerk om te luisteren naar Jan van de Veerdonk, die ruim 40 jaar ervaring heeft in het verduurzamen van woningen. Zijn expertise betreft met name oudere woningen.

In de inleiding geeft onze voorzitter Oswald van den Aakster een overzicht van de woningen in onze wijk. Twintig procent van de woningen is van voor de oorlog, ruim een derde van het bestand is gebouwd in de jaren 1945 tot 1975. En pas vanaf 1975 zien we de eerste regels voor het bouwen van huizen verschijnen, met in 1992 de totstandkoming van het bouwbesluit en in 2014 de introductie van BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw). Oswald laat ook zien waar huizen het meeste energie verliezen: als eerste het dak, en daarna de ramen.

Dan neemt Jan van de Veerdonk het over. Hij begint met de opmerking dat hij geen panklaar recept voor iedereen heeft: ieder huis is anders en zijn doel is om de toehoorders een spoedcursus bouwfysica te geven en zo een betere gesprekspartner te zijn voor bedrijven die aan de slag willen in jouw woning.

Gelukkig benadrukt Jan ook het belang van acties waar Duurzaam Hees een warm voorstander van is: het

waterzijdig inregelen van de cv-installatie en het opsporen van warmtelekken met een warmtebeeldcamera. (Wij doen dat graag voor u!).

De zelfwerkzaamheid van de bewoner staat centraal in zijn betoog: bepaal zélf wat je belangrijk vindt in de woning, bepaal zélf welke aanpassingen je wil doen en bepaal zélf het tempo waarin dat moet gebeuren. Jan geeft een mooie richtlijn: gebruik de resterende verwachte levensduur van jouw cv-ketel om de periode te bepalen waarin je jouw huis langzaam geschikt kunt maken voor een verwarming op lagere temperatuur. Want daar ligt de crux: als je een huis geschikt kunt maken voor een verwarming op lagere temperatuur kun je daarmee flink energie besparen en wellicht ooit overschakelen op een gasloos huis.

Jans verhaal maakt veel reacties los, uit de zaal komen veel vragen, ook over individuele situaties in de huizen van de aanwezigen. Op alle vragen heeft hij een helder, duidelijk en praktisch antwoord. Veel van zijn tips zijn ook heel haalbaar: check tochtstrips en vervang ze indien nodig, maak een tochtportaal bij de voordeur, zorg voor voldoende ruimte tussen radiator en vensterbank en haal vooral die ombouw weg!

Al met al een leerzame avond, waarbij Jan ook na de afsluiting nog menigeen te woord stond.

Meer weten?

<https://veerdonkbouw.nl/>

<https://www.groenebouwmaterialen.nl/>

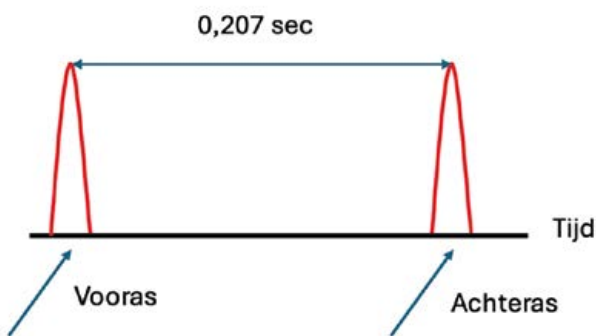
<https://eenwarmejasvooroudehuizen.nl/>

En natuurlijk : <https://duurzaamhees.nl/>
(mailen naar info@duurzaamhees.nl kan ook!).

Telslangen

Ze zijn weer weggehaald, maar de afgelopen maanden fietste ik iedere keer over rubber slangetjes. Ze lagen eigenlijk overal in de wijk: Schependomlaan, Tunnelwegen, Tweede Oude Heselaan. Het is duidelijk, we worden in de gaten gehouden door telslangen. Na wat speurwerk blijken ze door de provincie te zijn geplaatst en weggehaald.

Overheden zoals de gemeente en de provincie zijn altijd geïnteresseerd in verkeersstromen en zo'n telslang is een handig hulpmiddel om daar inzicht in te krijgen. Het principe is simpel: als een fiets of een auto over zo'n ding rijdt ontstaan er twee drukpiekjes in het slangetje, die worden opgepikt door een druksensor, die in een aangesloten kastje ernaast ligt. Voor de duidelijkheid: twee piekjes, want een fiets heeft twee wielen en er worden dus twee pulsjes per slang gevoeld.

Figuur 1: Twee drukpulsjes van een fiets

In figuur 1 heb ik dit weergegeven. Als een fiets 20km/h (5,56 meter per seconde) rijdt en een wielbasis heeft van 1,15m, dan duurt de passage 0,21sec. Met één slangetje valt er al heel wat te tellen, maar bedenk dat fietsen (race-, brom-, oma-, snor-, bak-, toer-, vet-) allemaal verschillende wielbases hebben en allemaal verschillende snelheden. Het wordt dan al gauw lastig om uit al die pulsjes de juiste gegevens te puren.

Daarom fietsen we niet over één, maar over twee evenwijdige slangetjes die op zo'n 90cm (0,9m) van elkaar liggen. Het passagepatroon wordt daarvoor wat ingewikkelder, maar bevat ook een stuk meer informatie.

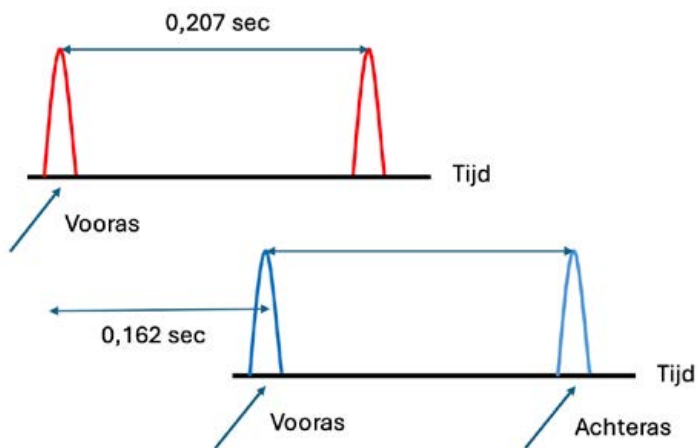
Als de fiets (20km/h) van links komt en het kabeltje passeert (rood), duurt het 0,162sec voordat de fiets het tweede kabeltje passeert (blauw). We detecteren dus het patroon van figuur 1 (in rood) plus hetzelfde figuur maar dan 0,162sec verschoven (in blauw). Kijk naar figuur 2.

Omdat we de afstand tussen de slangen kennen, weten we nu ook precies hoe hard de fiets is gegaan en kunnen we zelfs de wielbasis terugrekenen. Die wielbasis ligt voor gewone fietsen op zo'n 115cm, maar kan voor bakfietsen, of kinderfietsjes groter of kleiner uitvallen.

Een bijkomend voordeel van twee slangetjes is dat de rijrichting kan worden gedetecteerd. Komt de fiets van de andere kant, dan draaien rood en blauw eenvoudigweg om.

De telslangen voor sneller rijdende auto's liggen iets verder uit elkaar. De provincie krijgt een prachtig beeld van voertuiglengtes en vooral eerlijke voertuigsnelheden, want de gegevens worden niet gebruikt om bekeuringen uit te delen.

Figuur 2: Drukpulsjes van een fiets over twee slangen (rood en blauw)

Complicaties

Het systeem van twee slangetjes is natuurlijk niet super nauwkeurig. 's Morgens rond half negen komen er horden scholieren over die slangetjes en het algoritme dat die fietsen ziet heeft dan een hele klus om uit de warboel van pulsjes een afzonderlijke fiets te detecteren.

Ook de kwetsbaarheid van die rubbertjes is een ding. Als een vandaal in de remmen gaat op zo'n slangetje, dan zul je weinig van het rubber overhouden.

Resultaten

Uiteindelijk gaat het natuurlijk niet over hoe het werkt, maar dat het werkt (en dat doet het). Op de site van geoportaal gelderland kun je de resultaten van de telslangen op de Schependomlaan en de Tweede Oude Heselaan terugvinden. Zo zien we uit de figuren, dat op de Schependomlaan het aantal fietsers gestaag toeneemt (1.500 per werkdag) en dat op de Tweede Oude Heselaan veel meer fietsers voorbijkomen (4.000). Bij het stationsplein liggen die aantallen rond de tienduizend.

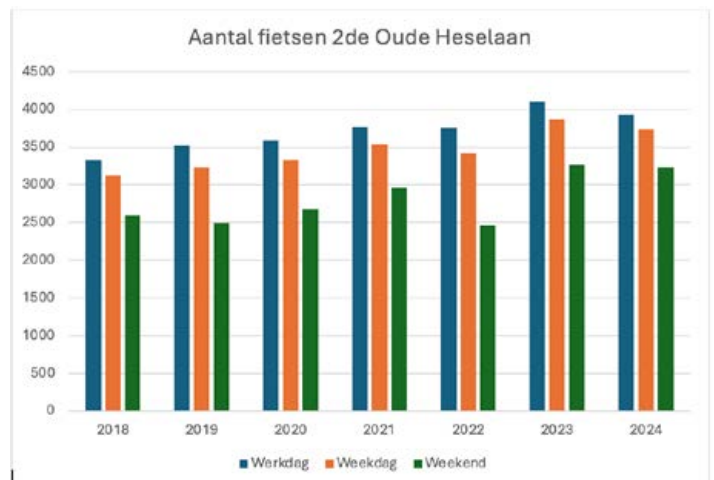
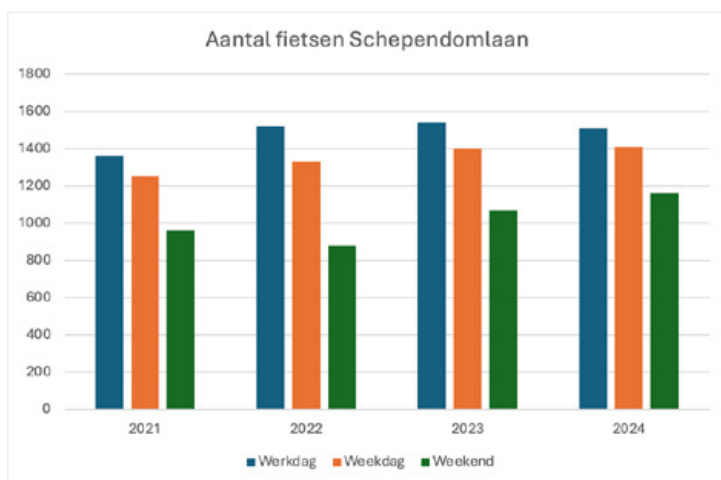
Het belangrijkste resultaat is wellicht, dat aan de hand van de metingen er fietspaden door onze wijk zijn ontworpen met voldoende capaciteit en veiligheid. En wat te denken van de doorstroom aan het eind van de Tweede Oude Heselaan met kruisingen waar tegenwoordig fietsers de hoogste prioriteit krijgen en een complete tunnelbuis hebben toegewezen gekregen. Een verademing! Of wat te denken van de nieuwe fietstunnels en viaducten naar de universiteit en bij de Gerstweg. En dat allemaal mede vanwege die slangen.

Dick is een natuurkundige die iedere dag weer geniet van het feit dat hij een stuk relaxter dan vroeger naar de stad kan fietsen.

Tekening: Joop van Eck

Bronnen:

<https://public.tableau.com/app/profile/gemeentenijmegen>

Figuur 3a en b: Fietstellingen door Schependomlaan en 2de Oude Heselaan

Mondial College Nieuw-West

Mondial College locatie Leuvenbroek begint na de zomer van 2026 aan een nieuw hoofdstuk. De school verhuist naar het voormalige gebouw van het Dominicus College aan de Energieweg in Nieuw-West. Vanaf dat moment heet de school: Mondial College locatie Nieuw-West.

‘We kijken enorm uit naar deze mooie plek,’ zegt locatie-directeur Tom Voermans. ‘De school maakt een mooie ontwikkeling door. Ons nieuwe schoolgebouw past volledig bij de eisen deze tijd en onze wensen: groter, lichter en duurzamer. De inrichting is nieuw, er komt een prachtige tuin en er is volop ruimte. Tegelijkertijd kunnen we

er ook beter vormgeven onze koers: persoonlijk en vol ambitie.’

De nieuwe locatie ligt slechts een paar kilometer van het huidige gebouw. Tom Voermans vindt ook dat een voordeel: ‘Enerzijds krijgen de wijken in Nieuw-West er een mooie school bij in de buurt. Anderzijds blijven we goed bereikbaar voor onze vertrouwde groepen leerlingen.’

De school kan niet wachten om het gebouw open te stellen en om na de zomer de leerlingen er hun plekje te geven. De komende maanden houdt zij Nijmegen en omgeving op de hoogte over de openstelling zodat iedereen die nieuwsgierig is een kijkje kan nemen.

Kribjesroute Hees

tekst | Nicoline Lambers

Ben je al plannen aan het maken voor de periode tussen Kerst en Oud en Nieuw? Vergeet dan niet de Kribjesroute! Dit jaar kun je voor het negende jaar op rij ruim twee weken genieten van alle kribjes die je burens, straat- en wijkgenoten hebben neergezet.

Voor wie het nog niet kent, vanaf 19 december 2025 kun je een plattegrond van de wijk downloaden op www.kribjesroute.nl. Hier zie je bij welke huizen een kribje te bekijken is. Sommige zijn klassiek, andere creatief, er zijn grote en kleine kribjes en soms moet je even zoeken: staat het kribje in de tuin of voor het raam, in een boom, of ...?

Bij ieder kribje hangt een letter die onderdeel is van een speurtocht waarmee je weer mooie prijzen kan winnen.

Op vrijdagavond 19 december wordt de Kribjesroute feestelijk geopend bij de villa van Sancta Maria aan de Bredestraat 170. We ontvangen je vanaf 19.00 uur met chocomel, glühwein, iets lekkers, muziek en zang. Om 20.00 uur steken we buiten de ster aan.

Zien we je daar?

Irene, Tony, Marjolijn, Lilian, Dick, Teun, Jules en Nicoline

Wil je zelf ook meedoen?

Meld je dan uiterlijk 10 december aan op de website kribjesroute.nl. Hier vind je alle informatie.

Nachtommetje Hees

tekst | Petra Kateman

Zingen met Berry

Wat was het weer leuk om met zoveel mensen in regenjas en met paraplu in Hees te mogen rondstruinen en op plekken te komen waar je anders geen oog voor zou hebben.

De start was in de prachtige kapel van Sancta Maria. De keuze voor de inhoud van de route was voor iedereen gemaakt, dus geen bron van keuzestress. Op het eind van de routes kwam iedereen weer terug in de kapel met verschillen verhalen en werd er afgesloten met een niet geplande zangsessie bij de piano.

Ik kan alleen verslag doen van mijn eigen belevenissen. Ik was met een vriendin in een scootmobiel, wat voor wat praktische problemen zorgde, waar zij zich vastberaden doorheen loodste. De schilderwerken op de eerste verdieping, waar we met openslaande deuren, lift, veel kleine draaicirkels, onze weg vonden naar de schilderijen van Annemarie Revenberg en anderen. Waarbij zij overigens door iedereen vriendelijk geholpen werd. We arriveerden aan de overkant van de Bredestaat net te

laat voor de eerste ronde muziek in Franse en dierendag sfeer. De tweede ronde, met twee zangers, een piano en een viool konden wij daarna volledig meemaken.

Vervolgens op naar de Korte Bredestraat voor een enthousiast verhaal en een demonstratie van het nachtleven van insecten waarbij we meer oog kregen voor alles wat er leeft in de buurt, wat wij met speciale lampen goed konden bestuderen. Met een royale voorsprong arriveerden wij bij de kas aan de Korte Bredestraat waar plaats was voor de dansers van Flex die zich het vuur uit de schoenen dansten, waarna zij na vier optredens konden ontspannen na een vlamme choreografie. Wij danken de organisatoren weer voor dit leuke Ommetje en zien jullie weer bij het Ommetje van 2026!

Op bezoek bij Feikje en Berry – optreden kwartet

Nesip Çakar bij zijn favoriete schilderij

Op bezoek bij het COA

Dansers Flex Dansstudio

Toon de Goede als natuurwaarnemer

Afscheid organisatie Ommetje Hees

De eerste nachtburgemeester van Nijmegen, Doro Krol, bracht in Nijmegen de 'Nacht van de Ommetjes' op gang. Dit jaarlijkse evenement op de 1e zaterdag van oktober wordt in Hees sinds 2013 door Tony Schouten en Dick van Eck en later door Bert en Gonny Jansen georganiseerd, met de hulp van vele Heesenaren. Na zoveel jaren vonden zij het tijd om het stokje over te dragen aan een nieuw team. Hieraan is een ruime inwerktijd voorafgegaan. Hartelijk dank aan Tony, Dick, Bert, Gonny en Willemien voor het enthousiasme waarmee jullie ons trakteerden op zoveel muziek, verhalen en optredens. Hiervoor verdienen jullie een lintje en dat is hen opgespeld bij hun afscheid door Liesbeth van den Heuvel. Ommetje Hees zal in 2026 als vanouds georganiseerd worden op de 1e zaterdag in oktober (3 oktober 2026).

V.l.n.r. Bert, Gonny, Tony, Willemien en Dick

IN HET ZONNETJE tekst | Irma Bogers fotografie | Ton van Seters

De vorige keer hebben we de stickergroep in het zonnetje gezet. Deze keer is het de beurt aan Wilma Timmers. Zij verzorgt de ledenadministratie van de vereniging en is ook verantwoordelijk voor het maken van de adresstickers voor *de Stenen Bank*.

'Sinds 2013 heb ik de ledenadministratie overgenomen van de penningmeester,' vertelt Wilma. 'Dat is een mooi compact pakketje. Het pakket bestaat uit het in- en uitschrijven van mensen. In het begin van het jaar, als de contributie-brieven de deur uitgaan, heb ik er meer werk aan. Ook print ik vier keer per jaar de stickers voor *de Stenen Bank*. Het zijn pieken en dalen. Soms een half uurtje, soms een paar uur

per week. Ik wilde iets voor de vereniging doen en dit is een overzichtelijke klus en ik kan mijn eigen tijd indelen.'

Wilma werkt vier dagen per week als beleidsmedewerker bij de provincie Utrecht. Ze gaat altijd met de trein naar haar werk. Regelmatig past ze op haar vrije dag op haar twee kleinzoons.

Naast haar vrijwilligerswerk voor de vereniging is ze een keer per twee weken op zaterdag van tien tot twee uur molenaar op de Witte Molen (de Looimolen). Verder geniet Wilma heel erg van de tuin.

Hees bij Nijmegen – 800 jaar geschiedenis in woord en beeld

Het boek *Hees bij Nijmegen. Van dorp naar groene stadswijk, 1196–2011* neemt u mee op een boeiende reis door ruim acht eeuwen geschiedenis. In 170 rijk geïllustreerde pagina's ontdekt u hoe het middeleeuwse dorp Hees uitgroeide tot de charmante, groene stadswijk die het vandaag is.

U leest over het levendige dorpsleven: van Heese bedrijven, scholen en kerkelijke gemeenschappen tot de impact van de

Tweede Wereldoorlog. Ook komt de kenmerkende bedrijvigheid rond groenten en bloemen uitgebreid aan bod. Daarnaast bevat het boek persoonlijke verhalen over markante Heesenaren, waaronder de bekende huisarts De Blécourt, oprichter van de Vereniging Dorpsbelang. Kortom: een feest voor iedereen die in Hees woont, gewoond heeft of van lokale geschiedenis houdt. Dit boek mag niet ontbreken in uw boekenkast!

Prijs: €15,00 (inclusief bezorging in Nijmegen; buiten Nijmegen komen er verzendkosten bij)

Bestellen: Stuur een e-mail naar penningmeester Maarten de Waal via financien@dorpsbelanghees.nl met als onderwerp *Boek Hees*.

ADVERTENTIES VAN SPONSOREN

De redactie draagt deze sponsors een warm hart toe. Zij maken het mede mogelijk dat we *de Stenen Bank* kunnen maken. Wilt u uw bedrijf ook meer gezicht geven in Hees en ons werk steunen? Uw advertentie is welkom!

Wilt u ook adverteren
in de *Stenen Bank*?

Bezoek onze website
voor de mogelijkheden.

Begin je week met Y I N

Yin yoga op maandag

Behoeft u aan ontspanning en diepe
verbinding met je lijf?
Kom een gratis proefles doen!

www.ronjayoga.nl

WANNEER

Maandag 20:15-21:30

WAAR

Sarvata Nijmegen
Schependomlaan 17E

Gegroeid, en daarom VERHUISD naar het NYMA-gebouw

Zijn uw messen en (tuin)gereedschappen nog scherp genoeg?

- Kunt u tomaat in dunne plakjes serveren?
 - Snijpt u uien met droge ogen?
 - Heeft u nog plezier in het snijden, knippen of maaien?
- Zo nee, dan moet het scherper om er écht plezier aan te beleven

deMessenslijper.nl: snij- en knipgereedschappen optimaal scherp!

DeMessenslijper.nl slijpt uw messen, scharen en (tuin)gereedschappen:

- op Japanse **bankstenen** (=wetstenen),
- afgestemd op ieder mes (etc.) afzonderlijk,
- erg scherp en lang scherp,
- budgetvriendelijk (zie website) met een uitstekende service!!
- Evt. bij u thuis of uw etablissement met een mobiele slijperij

Bel, mail, app of bezoek www.deMessenslijper.nl of kom naar de NYMA

www.deMessenslijper.nl/contact / 06-47974060 / han@demessenslijper.nl / **Nyma, Waalplein 3, unit 4**

Hoe wilt u herinnerd worden?

Voor een persoonlijke uitvaartbegeleider in uw buurt

☎ 06 3434 2117 (dag en nacht bereikbaar)

www.najade-uitvaarten.nl

Najade Uitvaarten

THOONEN.EU SINDS 1897
METAALBOUW

**KINDERFIETSEN
ELEKTRISCHE FIETSEN
RACEFIETSEN & ATB'S
STADS- & HYBRIDEFIETSEN**

DENNENSTRAAT 69
6543 JP NIJMEGEN
024 - 377 00 06
INFO@THOONENBIKETOTAAL.NL
THOONENBIKETOTAAL.NL

THOONEN
tweewielers

brunna altijd actueel

Fuchsiastraat 22/24 Nijmegen

- > Makkelijk bereikbaar
- > Volop gratis parkeergelegenheid
- > Uitgebreid assortiment in de winkel
- > Alle boeken verkrijgbaar (op voorraad of bestellen)
- > Uitgebreide openingstijden (iedere dag vanaf 8 uur)
- > Geldautomaat voor storten en opnemen
- > Tevens kopiëren en OV-Chip oplaadpunt
- > U bent van harte welkom

Telefoon : (024) 388 69 76

Dagelijks open van 08:00 tot 18:00 uur
en zaterdag tot 17:00 uur

Goed het nieuwe jaar beginnen?
BEGINNERSCURSUS
-KARATE-
SPORTQUBE

7 lessen van 19.30-20.20
Iedere week van do 15 jan t/m do 26 feb

SportQube Nijmegen
Vanaf 15 jaar
Kosten 70 euro
www.karate-chikara.nl

Puik familiespellen uit Hees
www.gaminbiz.nl

Gam
IN **BIZ**

muziekPmaat

Muziekschool Muziekopmaat voor
individuele-, groeps- en bandlessen.

Van 4 tot 88 jaar.

Bezoek de website: www.muziek-op-maat.nl

GezondPmaat

POSITIEVE GEZONDHEID IN DE PRAKTIJK

Als gezondheid niet meer vanzelfsprekend is:
tips rondom ontspanning, slaap, beweging en voeding die
passen in uw leven en waarmee u de dingen kunt blijven
doen die u graag doet

www.gezond-op-maat.nl

TuinKracht

Zorg(t) voor uw tuin

John Bosman 06 - 199 110 30

info@tuinkrachthoveniers.nl

www.tuinkrachthoveniers.nl

Terra

te huur: groeps- en praktijkruimte

www.terra-nijmegen.nl • info@terra-nijmegen.nl

024-3780488 | 06-23615900

individuele- en groepstherapie | dans | trainingen | coaching |
yoga | cursussen | massage | meditatie ...

DE KAMELEON

**Creatieve dagbesteding in een rustige,
prikkelarme omgeving**

Bedoeld voor jongvolwassenen met autisme.

Locatie: Schependomlaan 85 (voormalige kerk).

Info: Judith de Cock: 06 8390 6029 of info@judithdecock.nl

Website: www.judithdecock.nl

v Sfeerhuys
bij de Looimaten

Een mooie plek voor
een bijzonder moment

www.sfeerhuys.nl
024-3790676

borrel - diner - feest - afscheid

Plan A

Werken | Ontmoeten

Vergaderen | Kantoren | Flexwerken

Eten | Drinken

Tapas | Pizza's | Bieren | Wijnen

Openingstijden

Werken
Ma t/m Vr 08.00 - 17.00
Za & Zo Gesloten

Restaurant
Ma Gesloten
Di t/m Do 17.00 - 23.00
Vr 16.00 - 00.00
Za & Zo 12.00 - 00.00

Tot snel!
Plan_A

Vlietstraat 22,
6542 SM Nijmegen
06 20 29 03 12
info@plan-a-nijmegen.nl
plan-a-nijmegen.nl

TRAVEL BY Anouk

- Familiereizen
- Groepsreizen
- Incentives
- Rondreizen op maat
- City trips
- Honeymoons
- Zomervakantie
- Wintersport

Voor al jouw reiswensen!

Voor contact, reisinspiratie of meer informatie:
info@travelbyanouk.nl

www.travelbyanouk.nl

MASSAGEPRAKTIJK HEES
ANNE HOEKSTRA

Anne Hoekstra

Gecertificeerd/gediplomeerd (sport)masseur

- Voor de individuele- en groepssporter in Hees
- Blessurepreventie en -behandeling
- Massage
- MTC taping (kinesio), o.m. effectief bij
menstruatiepijnen en hooikoorts
- MLD/Oedeemtherapie

M : 06 13162140

E : info@massagepraktijkhees.nl

W : www.massagepraktijkhees.nl

NGS sport & wellness massage

Aangesloten bij het Nederlands Genootschap voor Sportmassieurs

de Stenen Bank is een uitgave van de Vereniging Dorpsbelang Hees.
De vereniging streeft naar het behoud van het groene en dorpse karakter van Hees.

Redactie

Peter Smits (hoofredactie), Rutger Zwart (eindredactie), Irma Bogers, Henk Termeer, Tony Schouten | **vormgeving:** Michel Wolf
| **fotografie:** Ton van Seters | **vaste medewerkers:** Roos Biemans, Cor van der Donk, Dick van Eck, Sanne Geurts, Harry Havekes, Marie-José Kommers, Kwan, Jacques de Vroomen | **advertenties:** redactiestenenbank@dorpsbelanghees.nl

Kopij

Kopij inleveren voor donderdag 5 februari 2026 op het redactie-adres.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, te redigeren of in te korten.

Redactieadres van de Stenen Bank

redactiestenenbank@dorpsbelanghees.nl

Algemeen adres voor publicaties (incl. website en nieuwsbrief)

communicatie@dorpsbelanghees.nl

Lid worden?

U kunt zich aanmelden als lid door een e-mail te sturen aan het secretariaat, of via het contactformulier op de website. Het lidmaatschap kost € 15 per jaar.

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees

Voorzitter: Toon Snelder, voorzitter@dorpsbelanghees.nl
Secretaris: Rogier Huurman, secretaris@dorpsbelanghees.nl
Penningmeester: Maarten de Waal, financien@dorpsbelanghees.nl
Marjon Otten, marjon.otten@dorpsbelanghees.nl
Hermien Miltenburg, h.miltenburg@dorpsbelanghees.nl

Secretariaat

Uranusstraat 30D, 6543 XS Nijmegen
secretariaat@dorpsbelanghees.nl, 06 20 72 02 62

Penningmeester

financien@dorpsbelanghees.nl

IBAN: NL40 INGB 0000 349955 t.n.v. Vereniging Dorpsbelang Hees

Werkgroepen/contactpersonen

Groen Hees: Ab Verheul, groen@dorpsbelanghees.nl, 06 575 1 6425

Historie: Henk Termeer, historie@dorpsbelanghees.nl

Leefomgeving: Hans Lambert, wgleefomgeving@dorpsbelanghees.nl

Bouwdorp Hees: Anne Geurts-Kuiper, bouwdorp@dorpsbelanghees.nl

Cultuur: Marjon Otten, marjon.otten@dorpsbelanghees.nl

Focusgroepen/contactpersonen

St. Jozefklooster: Bram Linssen, bramlinssen@gmail.com

Toekomst Terrein Zwembad West: Toine van Gaal,
toinevangaal@gmail.com

Mobiliteit/Sluipverkeer: Chrit Horsels, c.horsels@online.nl

Luchtkwaliteit: Toon van Helmond, t.vanhelmond@kpnmail.nl

Veilig Hees: Marie-José Metz, m.j.c.m.metz@gmail.com

Nieuwbouw Driestroom: Fred Huige, fredhuige74@gmail.com

Grondwateroverlast: Toine van Gaal, toinevangaal@gmail.com

Wijkagenten: 0900-8844

hans.zweers@politie.nl | menno.sengers@politie.nl |
nermin.becirbasic@politie.nl

Meld- en Herstel: meldingen kunnen worden doorgegeven
via de **Meld&Herstel APP** of bel 14 024.

Wijkteam Nieuw-West:

Regisseur fysiek: Peter van Zanten

Regisseur sociaal: Juul Martin

Regisseur veiligheid: Thijs de Groen

Projectmedewerker: Romé Krooikamp

mail wijkregisseurwest@nijmegen.nl, of bel 14 024.

Bezoek ook de website www.dorpsbelanghees.nl

Voor u gesignaleerd

THEATERGROEP SJAAK IN MARIAKAPEL

Theatergroep Sjaak speelt eind januari en begin februari de voorstelling 'Lang zal ze leven'. Genevieve Bolhuis viert groots haar 65e verjaardag. Maar het feest verloopt niet zoals gehoopt. De voorstelling is geschreven door Wouter Jans en geproduceerd door Marije van Emden. Van woensdag 28 januari tot zondag 1 februari in de Mariakapel (Sancta Maria).

SUBSIDIE VOOR VERWIJDEREN KACHELS

De gemeente stelt subsidie beschikbaar voor het verwijderen van kachels en haarden en het dichtmaken van rookkanalen. Hiermee stimuleert de gemeente het stoppen met stoken van hout. Bewoners kunnen hiervoor maximaal 1.000 euro subsidie krijgen. Meer informatie: <https://www.nijmegen.nl/diensten/wonen/hout-stoken/>

MAKERSMARKT HEES

Op 29 maart vindt aan het Kerkpad de 'Makersmarkt Hees' plaats. Bewoners van Hees krijgen dan de kans hun creatieve uitingen te tonen. Heb jij plezier in het maken van tekeningen, foto's, gedichten, wijn, meubels of wat dan ook? Meld je dan uiterlijk 15 februari aan bij birgittax@outlook.com.

Kijk voor actuele informatie over de Makersmarkt op de website van de vereniging: www.dorpsbelanghees.nl.

JELLE HOKSBERGEN NIEUWE DIRIGENT BACHCANTATES

Na het vertrek van Wouter van Haften heeft het bestuur van Bach Cantates Nijmegen als nieuwe muzikaal leider Jelle Hoksbergen gevonden. Jelle is een jonge, professioneel geschoolde dirigent met veel affiniteit met Bachs muziek. Zoals vertrouwd worden de cantates op de tweede zondag van de maand uitgevoerd in de Petruskerk (19.30 uur). De eerste cantate van 2026 vindt plaats op zondag 8 februari.

WONINGDELEN

De woningnood is groot, ook in Nijmegen. Soms is er in huizen ruimte over. Misschien ook bij u? Heeft u een kamer leeg, een zolder die u nauwelijks gebruikt of een huis dat te groot is geworden nu de kinderen uit huis zijn? Door uw woning te delen, helpt u iemand aan een thuis én haalt u gezelschap of een extra inkomen in huis. U kunt een kamer verhuren als hospita, uw woning splitsen in twee zelfstandige delen, of samen met iemand een huis bewonen. De gemeente Nijmegen denkt graag met u mee over wat er mogelijk. Lees meer op www.nijmegen.nl/huis-delen

De redactie van *de Stenen Bank*
wenst u fijne feestdagen en
een gezond 2026 toe!

Veel plezier met uw *Stenen Bank*